

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880. Första Kammaren. N:o 34.

Måndagen den 26 April.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades två protokollsutdrag för den 24 och protokollet för den 12 April.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet dels Konstitutions-Utskottets den 24 April bordlagda Memorial N:o 9, dels ock Stats-Utskottets samma dag bordlagda Utlåtanden N:is 42, 43, 44, 45 och 47.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 24 April bordlagda Utlåtande N:o 48, i anledning väckta motioner om statspension åt f. d. Statsministern Friherre L. De Geer.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet följande, den 24 April bordlagda ärenden, nemligen Stats-Utskottets Memorial N:o 49, Sammansatta Stats- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 1 samt Banko-Utskottets Memorial N:o 15.

Föredrogs Lag-Utskottets den 24 April bordlagda Utlåtande N:o 41, i anledning af väckt motion om antagande af en lag om afveckling medelst administration.

Flere ledamöter begärde detta Utlåtande ånyo på bordet; hvarjeme anmälde sig och yttrade

Herr Stråle, Holdo: På anmodan af motionären, som för närvarande är borta på en angelägen resa, tillåter jag mig hos Kammaren vördsamt hemställa, att med föredragningen af detta nu för andra gången bordlagda betänkande måtte få anstå till det plenum, som först inträffar efter nästa Onsdag. Motionären förmenar sig hafva upplysningar i saken att meddela och har anmodat mig, att göra denna hemställan.

Proposition på bifall till detta förslag framställdes samt besvarades med blandade ja och nej; och förklarades ja hafva varit öfvervägande.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 24 April bordlagda Utlåtande N:o 42.

Efter föredragning af Andra Kammarens den 24 April bordlagda protokollsutdrag N:o 157, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 16, i anledning af väckt motion om underdånig skrifvelse angående ändring i 23 §:n af nu gällande fiskeristadga; beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende för vidare utredning till sitt Tillfälliga Utskott N:o 1.

Efter att hafva beslutit, att de i dag för andra gången bordlagda ärenden, med undantag af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 41, skulle sättas nederst å föredragningslistan för nästa sammanträde, åtskildes Kammaren kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Onsdagen den 28 April.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades två protokollsutdrag för den 26 och protokollet för den 14 April f. m. och e. m.

Herr Statsrådet *Lovén* framträdde och öfverlemnade till Herr Talmannen Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående beviljande af pension å allmänna Indragningsstaten för Professor Jakob Axel Josephsons enka.

Herr Talmannen emottog den Kongl. propositionen med förklarande, att densamma skulle af Kammaren i grundlagsenlig ordning behandlas.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 24, angående anvisande af statspension åt f. d. Statsministern Friherre Louis De Geer.

Upplästes en från Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena Friherre Hochschild till Herr Talmannen aflåten skrifvelse af följande lydelse:

Till Herr Talmannen uti Riksdagens Första Kammare.

Sedan Kongl. Maj:t i nåder utnämnt mig till Minister för utrikes ärendena får jag vördsamt tillkännagifva att jag, till följd af föreskriften i 43 §:n Riksdagsordningen, är förhindrad att i Stats-Utskottet deltaga. Stockholm den 28 April 1880.

Hochschild.

Herr Talmannen föreslog härefter, att val af en ledamot i Stats-Utskottet skulle anställas nästa Lördag den 1 Maj; hvilket bifölls.

*Utredning af
näringsarnes
ställning.*

Föredrogs ånyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 17 och 19 April bordlagda Utlåtande N:o 11, om underdånig skrifvelse angående åtgärder för utredning af näringsarnes ställning.

Herr Statsrådet Forssell: Jemte det jag tager mig friheten uttrycka den meningen, att de Kammarens ledamöter, hvilka anse våra starkt protektionistiska tullsatser snarare böra nedsättas än förhöjas, alldeles icke behöfva rädas för en undersökning af de svenska näringsarnes utveckling och tillstånd, vill jag förklara, att regeringen icke har något emot att till en sådan utredning medverka. Den nu sittande tullkomitéen har visserligen icke uti sina instruktioner sig särskildt och uttryckligen ålagdt att verkställa en dylik enquete; men man kunde väl med fog ifrågasätta, huruvida utan en sådan dess viktiga uppdrag kan vederbörligen fullgöras, och jag har alltid varit beredd att, i fall någon tvekan om dess kompetens härutinnan kunde uppstå, om så behöfdes tillstyrka Kongl. Maj:t att förtydliga instruktionen och anbefalla undersökningens verkställande. En i detta syfte af Riksdagen uttalad önskan skulle naturligtvis af mig endast kunna uppfattas såsom ett stöd för denna min afsigt, och såsom ledamot af denna Kammare är jag beredd att för min del lemna min röst för bifall till Andra Kammarens beslut.

Herr Swanberg: I den knapphändigade motivering, som det Tillfälliga Utskottet lagt till grund för sin hemställan, heter det, att »Utskottet fullkomligt delar motionärens åsigt om nyttan af en utredning af näringsarnas ställning»; men, det oaktadt, kommer dock Utskottet på slutet till det resultat, som vi nyss hörde föredragas, eller »att motionen icke måtte till någon åtgärd föranleda». Såsom skäl härtill anför Utskottet, dels att den tullkomité, som redan är tillsatt, skulle vara i tillfälle att verkställa en sådan utredning, dels att de af Kommerskollegium utarbetade statistiska tabellerna redan innehålla en nyttig ledning för bedömande af industrins och näringsarnas ställning, och dels slutligen, att tillsättandet af ännu en komité skulle medföra stora kostnader för statsverket.

Hvad nu först vidkommer Utskottets erkännande, att det fullkomligt delar åsigten om nyttan af en utredning, så hyser äfven jag i denna sak samma öfvertygelse som Utskottet, och jag går ännu längre, enär jag tillåter mig antaga, att en dylik utredning är rent af nödvändig. En hvar, som med uppmärksamhet följt vårt lands industriella lif under de snart 15 år, som förflutit efter franska handelstraktatens ingående, måste hafva funnit huru flertalet af våra näringar undan för undan gått tillbaka. Åtskilliga hafva redan dött ut, och många af de återstående föra ett aftynande lif. Får det ännu några år fortgå på detta sätt, vågar jag knappast göra mig en föreställning om, hvad slutet skall blifva, och att jag i detta afseende

*Utredning af
näringsarnes
ställning.
(Forts.)*

icke vill göra mig skyldig till någon öfverdrift, derom vågar jag försäkra Kammaren. Om i en viss näring man af Kommerskollegii statistiska berättelser finner, att den sysselsätter så och så många arbetare, ja, om der till och med står att läsa att den ökat sin tillverkning af det ena eller andra slaget, så bevisa dessa siffror egentligen ingenting. Ty för att bedöma en närings tillstånd måste man hafva reda på, huru den med hänsyn till kapitaltillgång och arbetskraft bär sig, huru arbetsgivare och synnerligen arbetare kunna lifnära sig under de förhållanden, hvarunder näringen arbetar. Jag har förut en gång i denna Kammare tillåtit mig säga, att den största skada, den franska traktaten medförde, var att den inkastade vårt industriella lif på en aldeles ny bana. Förut ansågo hederliga tillverkare sin uppgift ligga uti att lemna ett godt och varaktigt arbete; men handelstraktaten har tvingat oss in på denna olyckliga täflan i prisbillighet, som varit Tysklands förderf, och som slutligen skall undergräfvä äfven våra näringar, om den får fortgå. Här har vid denna riksdag talats om den stora emigration, som nu eger rum; man har sagt den kommer sig af politiska orsaker och hufvudsakligast till följd af rädsla för värnpligtens införande. Det är icke sanning. Skaffa blott bröd och arbetsförtjenst åt våra unge män, så stanna de nog qvar i fäderneslandet. Men såsom förhållandena nu äro, hafva de ingen framtid och inga förhoppningar, och derfore lemna de landet. Betrakta blott tillståndet i vår främsta fabriksstad, jag menar Norrköping, och jemför det med hvad det förut varit. De flesta af dess fabriker äro nedlagda, och flere hundrade af de skickligaste arbetare hafva emigrerat, dels med egne medel, dels på bekostnad af andra. Då jag förliden höst besökte staden, för att förskaffa mig noggrann kännedom om det industriella lifvet derstädes, gingo der elfvahundra till tolfhundra menniskor, som icke hade bröd för dagen. Jag vill fråga, om detta kan kallas vara ett lyckligt tillstånd för våra näringar.

Jag öfvergår nu till Utskottets första skäl för sitt afstyrkande, eller att den nuvarande tullkomitéen skulle kunna verkställa den ifrågasatta utredningen. Med all aktning för denna komité och för det yttrande, jag nyss hörde från statsrådsbänken, får jag dock säga, att jag icke kan dela denna åsigt. Dels har ju denna komité blifvit tillsatt för helt andra ändamål, dels föreställer jag mig, att den nu mera i det närmaste slutat sin verksamhet. Derifrån torde således icke kunna väntas någon tillfredsställande lösning på dessa frågor, derom är jag fullt förvissad; ty att åter få höra uttalas samma åsikter, som hittills tid efter annan gjort sig gällande, det torde väl ej kunna kallas för en tillfredsställande utredning.

Hvad åter Utskottets andra skäl vidkommer, eller de värdefulla bidrag, som Kommerskollegii statistiska berättelser skulle lemna, så upprepar jag hvad jag nyss antydde, eller att dessa uppgifter nog kunna vara nyttiga vid många tillfällen; men mycket beror härvidlag på, att man gör sig rätt reda för hvad de i dessa berättelser förekommande siffror i verkligheten innebära. Dessutom komma dessa redogörelser icke nog tidigt för att bringa ljus i en sak, der utredning så snart som möjligt är af nöden.

Utredning af
näringsarnes
ställning.
(Forts.)

Slutligen har nu Utskottet här kommit med ett tredje skäl, som man knappt kunnat vänta från detta Utskott, eller att kostnaderna skulle blifva så stora. Det kan nu visserligen vara glädjande att förnimma en så stor besparingslust; men jag får säga, att efter mitt förmenande kunde väl knappast några penningar bättre användas än för tillsättandet af en komité, som kunde och ville med verklig oveld utreda förevarande fråga. Beklagligt skulle det i sanning vara, om den allmänna meningen i landet verkligen vore den, som vi nyss hörde uttalas från statsrådsbanken, nemligen att tullsatserna hellre borde sänkas än höjas. Vore detta förhållandet, vet jag verkligen icke, huru det skulle sluta. Jag hoppas emellertid, att regeringen tager denna angelägna fråga om hand, och att komiténs sammansättning blifver sådan, att hvarken ensamt protektionisterna eller ensamt frihandlarne der blifva herskande, utan olika meningar få göra sig hörda och komma till sin rätt. På grund af hvad jag nu anfört får jag för min del hemställa, att Första Kammaren måtte bifalla hvad Andra Kammaren i denna fråga beslutit.

Herr Stråle, Holdo: Efter den förklaring, som Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet här afgifvit, skulle det vid första påseendet kunna synas öfverflödigt att vidare orda om denna fråga i dess nuvarande skede. Jag måste dock för min del tillstå, att den förklaring Herr Finansministern afgaf, icke synes mig i allo nöjaktig. Herr Finansministern yttrade oförtydligt, att, för den händelse att denna Kammare komme att biträda Medkammarens beslut, det vore hans afsigt att lemna den nuvarande tullkomitén i uppdrag att göra den ifrågavarande utredningen. För den händelsen ber jag att få påpeka några omständigheter, hvilka synas hafva alldeles undfallit Herr Finansministern. Jag tillåter mig i detta hänseende att i första rummet nämna, att, då denna fråga under innevarande år behandlades i Andra Kammaren, en af dess ledamöter, hvars förslag till beslut Kammaren godkände, såsom skäl för sitt yrkande framstälde alldeles otvetydigt, att afsigten med ifrågavarande undersökning lika litet skulle vara att den skulle verkställas med några förutfattade meningar i så att säga protektionistisk riktning, som naturligtvis att undersökningen skulle ega rum med några förutfattade meningar i en annan riktning. Han upprepade flere gånger, att det var *sanningen*, *endast den rena sanningen*, som han och många med honom önskade få uppdagad genom denna undersökning, och att landet skulle vara beredt att taga följderna af den undersökningen. På grund häraf godkände Andra Kammaren det föreliggande förslaget, »att Riksdagen hos Kongl. Maj:t täcktes åt sakkunnige personer uppdraga att verkställa en omfattande och sorgfälligt undersökning af våra hufvudsakliga närings- och industrigrenars nuvarande ställning.» Jag ber att få återföra i Herrarnes minne, huru denna fråga förut behandlats, hvilket jag anser nödigt, på det att man må få klart för sig hvad som verkligen åsyftas. Under förra riksdagen hade Bevillnings-Utskottet i sitt betänkande N:o 6 afstyrkt bifall till en af Herr Sääf väckt motion om en så beskaffad undersökning, som här är i fråga. Under

den öfverläggning, som i Andra Kammaren hölls härom, var det en talare, som sade sig icke en gång veta att någon tullkomité fans, och flere andra, som uttryckte sina starka tvifvel, huruvida man från den tullkomité, som fans, kunde vänta sig en så beskaffad undersökning som den ifrågavarande. Med anledning deraf redogjorde Herr Finansministern för egenskaperna hos de herrar och män, som hade förtroendet att då deltaga i denna komité. Jag skall icke besvära Kammaren med att uppläsa hela det loftal, Herr Finansministern då höll öfver tullkomiténs ledamöter; men jag tillåter mig anföra några rader af Herr Finansministerns yttrande, sedan han slutat nämnda loftal. Han sade då följande: »Jag hemställer om icke, vid sådant förhållande, en framställning från Riksdagen till Kongl. Maj:t, att han måtte tillsätta en ny komité af sakkunnige personer att behandla dessa frågor, skulle se ut som ett af Riksdagen uttaladt omdöme, att dessa män i den nu redan nedsatta komité icke äro sakkunnige, och jag frågar Kammaren, om detta omdöme vore befogadt.» Efter det af Herr Finansministern fälda yttrandet och oaktadt detta yttrande beslöt dock Andra Kammaren att anhålla hos Kongl. Maj:t om tillsättande af en komité af sakkunnige män för att anställa den ifrågavarande undersökningen. På samma gång jag uttalar min största aktning för de herrar och män, som för närvarande sitta i tullkomitén, måste jag dock å andra sidan bekänna att jag i detta fall obetingadt ställer mig på Andra Kammarens ståndpunkt och på den talares, som i år formulerade Andra Kammarens beslut, och detta af det skäl, att, lika litet som landet kan begära, att en komité går till sitt värf med förutfattad afsigt att höja tullarne, lika litet kan landet, det vågar jag påstå, hafva behof af att komitén går till sitt värf med förutfattad afsigt att så mycket som möjligt sänka tullarne. Låt komitén söka rena sanningen utan förutfattade meningar, hållande sig allenast till saken; ty endast på det viset kan dess värf blifva så utträttadt, som landets sanna väl kräfer! Jag skall icke här, allra minst i motsats mot Herr Finansministern, tillåta mig göra någon karakteristik öfver ledamöterna i den nuvarande tullkomitén; men jag tror mig icke säga för mycket, då jag säger, att, oaktadt här är fråga om den svenska industrins ståndpunkt, denna industris målsmän knappast äro i komitén representerade, och jag tror mig icke uttala ett för starkt klander, då jag säger, att, sedan den ende industriidkaren inom tullkomitén aflidit, man icke ansett behöfligt att tillsätta en annan industriidkare i hans ställe. Jag hysar visserligen den största aktning för våra embetsmän, särskildt för dem som sitta i tullkomitén; men jag fruktar, att saken ej blifver vederbörligen utredd, om icke äfven andra sidan får höras, och detta är för sent, sedan tullkomiténs betänkande en gång blifvit framlagdt. Om därför denna Kammare biträder Andra Kammarens beslut och Kongl. Maj:t täckes lyssna dertill, kan jag icke annat än säga, att hvarken Andra Kammarens eller landets önskingar skulle blifva uppfyllda, så vida icke den nuvarande tullkomitén skulle blifva väsentligen tillökad eller rekonstruerad; ty det må väl vara den billigaste önskan man kan hafva att industriidkarna må i första hand få bekämpa sådana åsigtter, som

*Utredning af
näringsarnes
ställning.
(Forts.)*

Utredning af
näringsarnes
ställning.
(Forts.)

inom komitén göra sig gällande, och der uttala, om ej sina förhoppningar, åtminstone sina farhågor. Det är dock en offentlig hemlighet att tullkomitén redan har sitt arbete färdigt, och det må ursäktas oss industriidkare, om vi känna det såsom ett damoklessvärd öfver våra hufvud. Om nu efter den allvarligaste ekonomiska kris, som den nuvarande generationen upplefvat, våra industriidkare känna sväfvande öfver sina hufvud ett sådant betänkande, der fråga är om att ytterligare nedsätta tullarne, så — ehuru jag öppet tillstår att jag icke är protektionist, utan att jag i afseende på min handtering är fullt tillfredsställd med de nuvarande förhållandena — må man icke undra på om våra industriidkare, då de efter sin uppfattning befara en väsentlig förändring till något sämre, hysa farhågor, som kanske borde mera beaktas än hittills skett. På samma gång jag yrkar att Kammarén måtte biträda Andra Kammaréns beslut, tillåter jag mig vördsamt anhålla, att regeringen, om den följer dessa önskingar, må litet allvarligare än förut taga i betraktande den gamla juridiska satsen: *audiatur et altera pars*, och att detta må ske redan i komitén.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Såsom bekant väcktes vid början af denna riksdag tvenne motioner, en i hvardera Kammarén, af alldeles enahanda syfte och nära nog lika lydelse. Den i Första Kammarén väckta motionen afstyrktes af det Utskott, som behandlat densamma, och denna hemställan blef äfven af Kammarén bifallen. I Andra Kammarén kom frågan senare före, och vid öfverläggningen derom voro meningarne ganska delade, så att utgången syntes tvivelaktig nog. De talare, som der uppträdde mot motionen, höllo sig egentligen till dess syfte, hvilket de ogillade, men hade ingenting emot en ytterligare utredning, hvars nytta de, såsom ju äfven Första Kammaréns Utskott gjort, erkände. I Andra Kammarén uppträdde då en talare och föreslog att taga bort det uttalade syftmålet och bifalla endast första delen af motionen. Detta blef också Andra Kammaréns beslut. Den fråga, som nu föreligger Första Kammarén till afgörande och hvaröfver dess Tillfälliga Utskott yttrat sig, är således den: Är det skäl att instämna i Andra Kammaréns beslut, det vill säga begära en utredning utan att uttala något som helst syfte? För att erhålla någon ledning i afseende härpå, genomläste jag den i Andra Kammarén förda diskussionen, och jag fann då, att den ledamot, som framställt nyssnämnda förslag, yttrat följande såsom hufvudargument därför: »Jag tror ej, att jag öfverskrider min befogenhet, när jag till det, jag läser i raderna, söker ett komplement i hvad som står mellan raderna i Utskottets uttalande.» Denna olägenhet synes mig nu ingalunda afhjelpat derigenom, att man borttagit den senare delen af motionärens förslag och bibehållit endast den första, eller att af Kongl. Maj:t begära en utredning af industrins tillstånd. Mig förefaller det, att man här kan läsa mellan raderna mycket mera än hvad som står uti dem, och att, då Riksdagen på grund af en motion af Kongl. Maj:t begär en åtgärd, utan att uttala hvad den dermed åsyftar, det af motionären angifna syftet, ehuru uteslutet, dock på detta sätt kvarstår.

För min del hyser jag fortfarande den åsigt, som det Tillfälliga Utskottet uttalat, eller att det icke kan vara skäl att hafva dubbla komitéer för samma ändamål, att de årliga statistiska uppgifterna gifva ganska god ledning vid utredningens verkställande, samt att det nog kunde vara skäl att undvika de dryga kostnader, som den nya komitéen skulle medföra. Frågan har emellertid nu kommit i ett helt annat skede, sedan Chefen för Finansdepartementet yttrat, att han, som icke har något emot en utredning, är betänkt på att uppdraga densamma åt den tullkomité, som redan sitter. Kammaren torde finna, att tvenne af de skäl, som Utskottet anfört, nemligen olägenheten af dubbla komitéer och de onödiga kostnaderna, derigenom förfallit. Mig förefaller det likväl, som om en sådan skrifvelse, som motionen ifrågasätter, vore i det hela taget obehöflig. Den kan visserligen icke heller numera göra någon skada, och jag vill derföre för min del icke sätta mig emot, att den aflåtes, utan öfverlemnar åt Kammaren att derom besluta efter sitt behag.

*Utredning af
näringsarnes
ställning.
(Forts.)*

Herr Bennich: Efter det misstroendevotum, som blifvit af en och annan af Kammarens ärade ledamöter uttaladt mot tullkomitéen i allmänhet och af hvilket misstroendevotum jag kanske bör känna mig mycket nära träffad, borde jag måhända icke besvära Kammaren med något yttrande i denna sak; men jag tager ogerna humör öfver något och allra minst, när det gäller stora och allvarliga frågor. Det kan icke falla mig in att förneka att i vårt land för närvarande råder en jäsning i sinnena i fråga om vår tullagstiftnings rätta ståndpunkt. Det faller mig icke heller in att bestrida att det bästa sättet att lugna sinnena är att framlägga en klar, fullständig och allsidig utredning af alla de förhållanden, som anses beröras af denna lagstiftning. Det är följaktligen efter min uppfattning alldeles i sin ordning att under närvarande tid och med den stämning, som nu är rådande, en undersökning, så beskaffad som den ifrågavarande, blifver verkställd.

Jag kan ju icke tala för att denna undersökning företrädesvis bör anförtros åt den ena eller andra gruppen af svenska medborgare, allraminst tala för att denna undersökning må anförtros åt den komité, i hvilken jag deltagit; men då man påstår, att uppdraget bör lemnas åt dem, som äro fullt opartiske och icke hafva något enskildt intresse att bevaka, skulle det vara högst intressant att få veta hvilken svensk medborgare icke härvid har något sådant intresse. Det finnes en gammal uppdelning af medborgarne i konsumenter och producenter. Producenterne, så påstå många, hafva stort intresse af att få sin produktion skyddad; konsumenterna åter hafva stort intresse af att icke skatta allt för mycket åt producenterne. Hvar finnas då de, hvilkas intressen icke i någon mån beröras af denna fråga? Dock torde man ju få antaga, att personer finnas, som äro höjda öfver allt afseende på egna intressen vid behandling af allmänna angelägenheter.

I fråga om den nuvarande tullkomitéens sammansättning har uttalats mycket missmod. Det tillkommer naturligtvis icke mig att försvara komitéens sammansättning; men det bör åtminstone kunna

Utredning af
näringsarnes
ställning.
(Forts.)

tillåtas mig att upplysa Kammaren om hvilka grupper af medborgare, som äro representerade inom tullkomitén. Der äro jordbrukare från olika delar af landet, der äro bergsbruksidkare, der äro skeppsredare och sågverksegare, der var en textillfabrikant, men han är nu död — man kan ju icke hindra en menniska att dö. Sedan dess har komitén icke sammanträdt och behof af en efterträdare således ej gjort sig gällande; men naturligtvis blir en sådan nämnd, när komitén skall fortsätta sitt arbete. Der äro beklagligtvis också några embetsmän, men de kunna ju antagas representera, om icke något annat intresse, åtminstone oveldens, ty dertill äro de af sin verksamhet manade och vande.

Emot undersökningens verkställande genom tullkomitén åberopas här Andra Kammarens beslut med en tillförsigt, som om man här bättre snart sagdt än Andra Kammaren sjelf kunde tolka dess innersta mening med beslutet. Jag lemnar derhän, huruvida den talare, som yttrade sig hufvudsakligen med stöd af hvad han förmenade vara Andra Kammarens tanke, verkligen återgaf meningens hos flertalet inom den Kammaren riktigt. Det må hafva lyckats honom eller icke, men sjelfva det beslut, som Andra Kammaren fattat, synes mig icke gifva stöd åt hans uppfattning. I alla händelser må väl Första Kammaren få fatta beslut alldeles oberoende af den uppfattning, som må antagas hafva gjort sig gällande i Andra Kammaren eller verkligen der har gjort sig gällande.

Att här vid frågan om endast en utredning ingå i något besvarande af den klagolåt, som uttalats öfver näringsarnas nuvarande under den sista tiden försämrade tillstånd, synes mig icke lämpligt. Vi få ganska snart så mycken anledning att tala derom, att icke Kammarens tid nu bör dermed upptagas. Jag slutar med att förnya det förklarandet, att jag för min del upprigtigt önskar en allsidig och opartisk utredning af näringsarnes ställning, på det att en hvar må blifva öfvertygad derom, att näringsarnes väl eller ve ingalunda har sin hufvudsakliga grund i vår nu gällande tullagstiftning.

Grefve Strömfelt: Åsigterna om näringsarnes och industrins närvarande ställning äro så väsentligen olika, att en fördomsfri, sakrik och omfattande utredning i detta ämne väl borde af hvarje representant kunna medgifvas. Detta så mycket hellre, som utan tvifvel ganska stark oro förefinnes i landet i afseende på näringsarnes ställning, en oro, som icke skall vika förr, än en dylik oveldig utredning blifvit åvägabragt. Utslaget må falla huru som helst, lagstiftningen har då att rätta sig derefter, och sedan skall det lugn återkomma, som utgör ett nödvändigt vilkor för hvarje sund utveckling, men som nu blifvit stördt. Ur denna synpunkt är den nu föreliggande motionen, som inom Medkammaren i sådant syfte blifvit väckt, af stor betydelse. Första Kammarens Tillfälliga Utskott har det oaktadt afstyrkt den, och det torde då vara befogadt att något närmare skärskåda motiven för detta afstyrkande.

Här säges i motiveringen, att Utskottet fullkomligt delar motionärens åsigt rörande nyttan af den ifrågasatta utredningen. Detta är ett uttalande så mycket märkligt som Utskottet omedelbart der-

efter affärdar sjelfva hufvudvilkoret för en dylik fördomsfri, sakrik, omfattande och oveldig utredning — jag uttrycker mig med afsigt så efter den förklaring, vi af Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet fått mottaga — genom att antaga, att *den nuvarande tullkomitén*, för att kunna nöjaktigt afsluta sitt arbete, måste till fullo utreda näringsförhållandena. Det torde väl förut hafva varit tvifvelaktigt, huruvida den nuvarande komitén verkligen vore *befogad* att företaga en sådan utredning, som den motionen afser, men denna ovisshet har dock numera blifvit häfd, sedan Chefen för Finansdepartementet i sitt nyss afgifna yttrande förklarar, att det vore hans afsigt att lemna komitén den befogenhet, som den för närvarande saknar. Det blir då så mycket angelägnare att tillse, huruvida denna komité kan vara fullt *lämplig* att verkställa en sådan utredning, och om den kan anses komma att tillfredsställa alla meningar i landet. Det torde vara för hvar och en bekant, hurusom tullkomitén, med all aktning för dess ledamöter och deras förmåga i öfrigt, likväl, till följd af sin sammansättning, aldrig kan komma att känna sig öfvertygad om behovet af någon omfattande utredning rörande näringarnes, och industrins ställning, därför att flertalet af komiténs ledamöter redan på förhand af principskäl anse, att näringarnes ställning i landet är förträfflig. Vi hafva nyss hört ett undantag härifrån i det yttrande, som tullkomiténs aktade Ordförande afgifvit, och det vore väl, om hans åsichter delades af flere. En undersökningskommission får icke utgå från någon som helst förutfattad mening eller önskan i afseende på det slut, hvartill den skall komma, ty då går sannolikt icke oveld fram ur arbetet. Motionären säger, att han önskar sakkunnige personer för utförandet af en sorgfällig undersökning och utredning. Jag vågar säga, att, med undantag hos några få, högst få ledamöter af tullkomitén, är det just en sådan sakkunskap, med afseende på den ifrågasatta utredningen, som der felas, och jag tror mig ej säga för mycket, då jag påstår, att denna min åsigt delas af tusen sinom tusen medborgare i landet. Vill nu verkligen regeringen uppdraga åt samma komité att utföra detta arbete, så tror jag, att en sådan åtgärd icke skall kunna uppfattas på annat sätt än såsom en utmaning till den tynande industrin att till det yttersta kämpa för sin tillvaro, och långt ifrån att oron i landet derigenom varder stillad, skall den tvärt om tilltaga i betydande grad, något som vore i högsta mätto beklagligt. Sådant tillkännagifvande kan göra en representant, som önskar en *fördomsfri* och *oveldig* utredning, tveksam, huruvida han verkligen bör deltaga i beslutet att begära en sådan. Utskottet har slutligen såsom skäl för sitt afstyrkande andragit, att den föreslagna komitén skulle, till följd af den stora omfattning, den nödgades få, kräfva ganska stora kostnader. Utskottet började dock sin motivering med att medgifva nyttan af en utredning. Dermed måste väl Utskottet anses hafva erkänt, att näringarnes ställning för närvarande icke är, åtminstone oomtvistadt, tillfredsställande. Då nu Utskottet icke antydt, och ingen heller lär vilja påstå, att ett lands industri och näringar i sin helhet icke representera ett stort och mäktigt statsintresse och särskildt äro af betydelse med hänsyn till deras förmåga att bära ökade skatte-

*Utredning af
näringarnes
ställning.
(Forts.)*

Utredning af
näringsarnes
ställning.
(Forts.)

bördor, hvarom de tyvärr tidt och ofta erinras, torde väl här om någonsin en utgift vara befogad och på sin plats. Jag vågar ännu hysa den åsigt och äfven tillkännagifva den samma, att den nuvarande tullkomitén *saknar både lämplighet och sakkunskap* för att utföra en så omfattande utredning som den, hvarom här är fråga.

Vill man nu söka till visshet klargöra för sig, huruvida en sådan utredning verkligen är af behovet påkallad, så torde väl alla kunna enas derom, att de senast tillryggalagda åren icke tyda på någon näringarnes och industrins normala ståndpunkt. Erfarenheten gifver otvifvelaktigt vid handen, att de varit i ett starkt tillbakagående, delvis kämpat för lifvet och i vissa fall stupat, dervid skakande samhället hårdt. Orsakerna till dessa fakta angifvas mycket olika. Somliga påstå, att man har att söka dem i den allmänna kris, som öfvergått såväl Gamla som Nya verlden, och att med krisens slut missförhållandena skola utjemnas. Andra åter förmena, att dessa uttryck af ohelsa i samhället hafva långt djupare rötter och äro beroende på den fria skola, i hvilken den svenska industrin blifvit satt, utan tillbörlig hänsyn till dess ålder och utvecklingsstadium gent emot äldre och mera försigkomna grannar.

En annan företeelse, som i dag blifvit påpekad, och hvars betydelse icke kan bestridas, är den i så hög grad tilltagande utflyttningen af våra bästa och förmögnaste arbetare med deras familjer, en utflyttning, som i år hotar att antaga hittills okända proportioner och tyvärr, enligt de senaste dagarnes underrättelser, synes vilja sträcka sig till näringsområden i vårt land, som hittills varit oberörda deraf. Jag har hört flera uppgifva, att denna emigration vore att anse för en så kallad folkvandring, visserligen i smått, men likväl i det ordets historiska bemärkelse, och att den således af inga medel kan hämmas, utan att man måste tåligt bida tiden, då den upphör. Andra åter förmena, att denna utflyttning är en ström, som flödar från ett blödande sår, hvilket lagstiftningen under en följd af år tillfogat landets industri, dervid hvarje utflyttande arbetare utgör en bloddroppe, hvars förlust nedsätter organismens livsverksamhet. Dessa samna personer påstå äfven, att de senare årens erfarenhet fällt det utslag, att, hvar och när en sådan utflyttning i stort omfång egt rum, man städe haft att söka orsaken dertill i något lagstiftningens missgrepp, på ena eller andra området, som först verkat missmod och sedan missnöje hos befolkningen, hvilket missnöje slutligen tagit sitt uttryck deruti, att den, längtande ifrån de tryckande förhållandena, utan synnerlig afsaknad lemnar hem och fädernejord.

Af Kommerskollegii statistiska berättelser finner man, att under perioden 1874—1878 ett oroväckande tillbakagående egt rum på industrins områden. Herrarne kunna sjelfve öfvertyga sig derom att i endast tolf industrigrenar visar sig under denna tid ett sjunkande tillverkningsvärde af mellan 18 och 19 millioner och på samma gång, hvilket härvidlag är det viktigaste, äfven en minskad tillverkningsquantitet i anseende till vikt och stycketal. Sjukdomstecken förefinnas således i mängd inom samhället. Om en menniska skulle komma till en läkare och säga: »jag är sjuk, jag lider, undersök mig»; men läkaren svarade: »ni är icke sjuk, det behöfs ingen under-

sökning», så torde det väl ej vara tvifvelaktigt, huru mensklighetens dom skulle falla öfver ett sådant svar, den skulle säkerligen icke blifva mild. Nu är det just en undersökning, som här blifvit ifrågasatt, en undersökning rörande de sjukdomstecken, som yppat sig i samhällets industriella lif, och det kan väl ej vara rätt handladt att vägra en sådan.

Utskottets ärade Ordförande har sagt, att denna undersökning på sätt den blifvit föreslagen, icke skulle ske i något bestämdt syfte. Jag tror icke, att det är riktigt; dess syfte vore ju att söka framdraga *allt*, som kan lända till uppdagande af *sanningen*. Att motsätta sig en dylik utredning, skulle nästan tyda på fruktan och jag är öfvertygad att ingen representant vill vidgå någon fruktan för följderna af en undersökning, ty dermed skulle han döma sin åsigt och den skola, ur hvilken den framgått.

Jag anhåller om bifall till det af Andra Kammaren fattade beslutet.

Herr Olsson, Peter: Då det för några dagar sedan berättades, att Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet hade för afsigt att vid behandlingen af detta ärende i Kammaren tillkännagifva, att han för sin del icke hade något emot, att en sådan komité, hvarom detta utskottsbetänkande handlar, blefve tillsatt, hade jag för min del tänkt att icke yttra mig i denna fråga, då jag anser att i diskussionen härom icke bör inflyta sådant, som rör vare sig protektionism eller frihandel. Det är, så vidt jag förstår, här endast fråga om, huruvida med anledning af den väckta motionen en komité bör tillsättas för att åstadkomma den utredning, hvarom samma motion talar. Men Finansministern började sitt anförande med ett yttrande, som, med afseende å den framstående plats, han intager, icke blott såsom konungens rådgifvare utan jenväl såsom den der hufvudsakligen har om hand landets ekonomiska angelägenheter, synes mig hafva en särskild betydelse och därför kanske böra gifva anledning till ett uttalande. Han yttrade, såvidt jag icke missförstod honom, att en utredning af våra näringars ställning otvifvelaktigt skulle leda till insigt om att våra redan protektionistiska tullsatser snarare behöfva nedsättas än förhöjas. Såsom jag nyss sade, vill jag icke yttra mig om vare sig de protektionistiska eller frihandelsåsigterna; jag vill blott nämna, att, när man behandlar en sådan fråga som den förevarande, man bör, om man vill taga hänsyn till enkla och naturliga ekonomiska grundsatsar och det sätt att gå tillväga, som begagnas vid dylika frågors handläggning i andra länder, se saken från ekonomisk synpunkt. Man bör fråga sig på hvad sätt de befintliga statsbehofven böra fyllas. Böra de fyllas genom den direkta eller indirekta beskattningen? Är det därför Herr Finansministerns mening med det afgifna yttrandet, att redan vid tillsättningen af den nya eller kompletteringen af den gamla tullkomitén gå ut ifrån den förutsättningen att våra redan protektionistiska tullsatser snarare böra sänkas än höjas utan afseende på våra näringars belägenhet och fram för allt utan afseende på statskassans behof, då måste jag deremot på det allvarligaste protestera. Det går ej an att fylla

*Utredning af
näringarnes
ställning.
(Forts.)*

Utredning af
näringsarnes
ställning.
(Forts.)

statskassans behof annorlunda än genom den indirekta beskattningen, så vidt jag förmår bedöma vår ekonomiska ställning, och det behöfs visserligen icke heller. I afseende å frågan om den nu ifrågasatta komitén skall bildas genom förstärkning af tullkomitén eller utgöra en särskild komité, vill jag icke hafva någon mening eller yttra något. Jag anser nemligen afgörandet häraf böra bero på Kongl. Maj:t, som i det afseendet måste besluta och för sitt beslut bära ansvaret. Här är endast fråga om sjelfva utredningen, och denna utredning bör vara så omfattande, så opartisk och i alla afseenden så beskaffad, att den kan tillfredsställa de olika anspråk, som från olika sidor på densamma måste ställas.

Den högt aktade vice ordföranden i Bevillnings-Utskottet, som här förut yttrat sig, erkände, att en jäsning i sinnena verkligen förefinnes, och jag föreställer mig, att det var hans mening att denna jäsning i sinnena gick ut på att förändra och kanske höja tullsatserna. Om detta var hans mening, då han dertill lade, att förden skull bör en undersökning ske, så skulle redan i denna omständighet ligga en antydning om den riktning, hvori undersökningen borde ega rum. Han talade sedermera om att i den nuvarande tullkomitén de olika yrkena och näringsgrenarne finnas representerade, och han trodde därför, att en sådan utredning, som här anses behöflig, af komitén med nödig förstärkning skulle kunna verkställas. Jag vill icke bestrida detta, men jag fäste mig vid hvad han yttrade derom, att två embetsmän också »olyckligtvis» kommit in i komitén och att desse åtminstone representerade ovelden. Jag vill icke af detta yttrande draga den slutsats, att icke äfven de öfrige ledamöterna skulle representera ovelden eller handla efter oveldiga grundsatsar, men jag vill icke heller anse — fastän någon antydning derom förekom i talarens anförande — att man skulle kunna på ett sådant sätt uppfatta deras arbete, som om hvar och en vid behandlingen af dessa ämnen haft *sina* egna intressen för ögonen och därför äfven i mer eller mindre mån låtit leda sig af samma intressen. Jag tror, att, om man erkänner, att embetsmän äro oveldige — och med detta yttrande visade talaren intresse för sitt stånd, som man visst icke bör misskänna — man äfven bör erkänna, att de, som representera näringsarne eller andra samhällsklasser, också kunna på ett tillfredsställande sätt sköta sina åligganden och sålunda äfven representera ovelden. Jag tror lika med honom, att snart kommer den tid, då det kommer att talas om sådana frågor, som röra den egentliga tulllagstiftningen; men här är icke fråga om annat än tillsättande af en komité och — jag upprepar det — vid tillsättandet af en sådan komité går det icke an att se frågan såsom mig förekom att Herr Finansministern gjorde, med den tanken för ögonen att arbeta på att åstadkomma nedsättning af våra redan protektionistiska tullsatsar, utan man måste se från ekonomisk synpunkt samt noggrant och opartiskt undersöka på hvad sätt statsbehofven lämpligast kunna fyllas, och dervid må man icke fästa sig vid hvarken den ena eller andra teoretiska grundsatsen, utan taga de praktiska förhållandena sådana de föreligga i ögonsigte och derefter fatta sitt beslut.

Jag slutar nu med anhållan att få instämma i Andra Kammarrens beslut.

*Utredning af
näringarnes
ställning.
(Forts).*

Herr Carlsson: Många gånger har man sett, att ett förslag, som vid Riksdagen väckts i en viss riktning, under öfverläggningarnes gång och stridens hetta antagit en annan karakter. Så är efter mitt förmenande äfven fallet här, och jag tror, att man kan, utan afseende på de stridiga meningar som här yttrats om hvad resultatet af den ifrågasatta utredningen skulle blifva, rösta för sjelfva utredningen, sådan den i Andra Kammarrens beslut är bestämd. Jag kan nemligen icke finna, att den ledamot, som i Andra Kammarren framställde det nu föreliggande förslaget till skrifvelse, hade för afsigt, att deri var något att läsa mellan raderna, utan han yttrade detta om det förslag, som af Andra Kammarrens Tillfälliga Utskott blifvit väckt. För min del har jag på den tid, då denna fråga förevar, af full öfvertygelse röstat med dem, som gillade nu gällande handelstraktat, och jag vidhåller ännu samma grundsatser, som därför lågo till grund, men jag kan därför icke tillsluta ögonen för behofvet af att i enskilda fall tillse, om en förändring i enskilda fall af nu gällande tullsatser kan vara erforderlig och, ur denna synpunkt sedt, tror jag att flere med mig må vara villige att rösta för den ifrågasatta undersökningen.

Men det finnes äfven en annan synpunkt, ur hvilken efter mitt förmenande en sådan undersökning är, icke allenast nyttig, utan äfven nödvändig. Vårt lands industri har under en kort, ja jemförelsevis kanske alltför kort tid gjort särdeles starka ansatser, nästan våldsamma steg framåt; den har sedermera gått tillbaka, men endast partielt, icke i det stora hela. Vid sådana förhållanden är det, likasom för den enskilde, så ock för samhället ett behof att stanna, att se tillbaka på den tillryggalagda vägen och göra sig reda för sin ställning, för att kunna besluta för framtiden och ur denna synpunkt, på det Konung och Riksdag må kunna, på grund af en klar uppfattning om hvad den närvarande ställningen innebär, besluta vidare, bör den ifrågasatta undersökningen ske.

Med anledning af hvad den siste talaren yttrade får jag erkänna, att, ehuru man i dessa nordliga delar af Kammarren kämpar med en viss svårighet att kunna klart uppfatta hvad från statsrådsbanken yttras, att jag icke förstätt Herr Statsrådets och Chefens för Finansdepartementet ord så som om han hade bestämt de män, som skulle verkställa denna utredning, än mindre som om han dermed skulle förenat en tanke på sättet att fylla blifvande statsbehof, en fråga som jag tror är alldeles oberoende af den nu förevarande och äfven af det skälet icke bör dermed sammanblandas. Det är icke heller genom skyddstullar utan genom tullen på de s. k. kassa-artiklarne, man fyller sådana behof.

Jag förenar mig i yrkandet om afslag på Utskottets hemställan och bifall till Andra Kammarrens beslut.

Friherre Klinckowström: Jag hade verkligen i dag ämnat hålla ett långt tal, men efter den öfverläggning, som rörande denna fråga redan egt rum, samt de upplysningar och meddelanden,

Utredning af
näringsarnes
ställning.
(Forts.)

som lemnats, jag kan säga dels från statsrådsbänken och dels från personer, som annars i de fleste frågor pläga uppträda såsom mina antagonister, har jag förhoppning om, att den fråga, som nu föreligger, nämligen bifall till Andra Kammarens beslut, skall, oakadt det Tillfälliga Utskottets begäran om afslag derå, i denna Kammare gå igenom, jag hoppas utan omröstning. Jag hade äfven ämnat ingå i kritik af det Tillfälliga Utskottets betänkande, och jag känner mig verkligen frestad att göra det, men jag skall emellertid lägga band på min elaka tunga och visa en själfbeherskning i det fallet, som själfva Herr Bennich skall afundas mig. Jag hade icke ansett behöfligt att nu uppträda, men ett yttrande af Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet har nödgat mig att inlägga min insaga mot det sätt, hvarpå han uppfattat hela denna fråga. Det är nämligen fråga om, på hvad sätt den utredning rörande näringsarnes tillstånd som, efter hvad mig synes, önskas af alla partier i denna Kammare, skall verkställas. Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet synes då anse det vara tillfyllestgörande, om den komité, som för närvarande finnes — den så kallade tullkomitén — erhåller en utvidgad instruktion att verkställa denna utredning. Jag tror, att deri bedrager han sig ganska mycket. Med all aktning för den nuvarande tullkomitén, vare sig i dess ursprungliga form af år 1876 eller i dess förstärkta form af år 1879, tror jag dock icke, att den innehåller den kapacitet för den ifrågavarande undersökningen som det vore önskligt att den dertill använda komitén besutte. Jag tror, att tullkomitén uppfyllt det ändamål, hvarför den är tillsatt och hvilket ändamål finnes mer eller mindre dunkelt skizzerad i de två instruktioner, som Kongl. Maj:t på Herr Chefens för Finansdepartementet föredragning och förslag utfärdat. Jag tror äfven — och många yttranden från kompetenta håll tyckas antyda detsamma — att denna komité afslutat de väsentligaste göromål, som utgjorde ämne för dess verksamhet. Under sådana förhållanden hade det varit önskligt — och jag beklagar om så icke kommer att ske — att denna komité nu blifvit upplöst. De personer i densamma, Kongl. Maj:t ansett fullt tjenliga för de nya åligganden, hvarom nu är fråga, hade väl i förening med andra kompetenta krafter kunnat formeras till en ny komité, och icke allenast jag utan flerfaldige personer, som med mig tänka lika i denna fråga, hade gjort oss förhoppning om att så skulle ske. Mig synes, att det varit lämpligt om personer, som hafva mindre utpreglade åsichter vare sig i frihandels eller protektionistisk riktning, fått det nya uppdrag, som här är i fråga, och icke sådana personer som, efter hvad vi alla känna och de själfve göra sig en ära af att högt proklamera, äro tillgifne den ena eller andra åsigten, in optima forma, i afseende å tullagstiftningen. Jag säger icke detta för att i någon mån förringa tullkomiténs aktade ordförande. Han är rättvisligen så uppskattad af alla partier, att något sådant icke kan komma i fråga, och på det han icke må tro, att det från min sida förefinnes något misskännande af hans insigter, vill jag, såsom en sammanställning, nämna att, om den omöjliga propositionen skulle göras mig att inträda i den påtänkta komitén, jag skulle, likasom jag anser Herr Bennich bör göra, afsäga mig ett så-

dant förtroende, emedan jag anser mig vara alltför utpreglad protektionist för att kunna vara fullkomligt opartisk; och att Herr Bennich är frihandelsvän, har han sjelf många gånger förkunnat på detta rum.

Jag borde föreställt mig, att det skulle kunna finnas två olika vägar att uppnå det åsyftade målet: en opartisk, omsorgsfull undersökning af våra näringar. Det ena sättet vore att upplösa den nuvarande tullkomitén, att derifrån utgallra de element, som jag och många tusen med mig anse vara otjenliga för en sådan komité och förstärka återstoden med nya tjenliga krafter. Det andra sättet åter vore att verkställa den behöfliga undersökningen genom mindre komitéer af förslagsvis 3 till 5 personer, som skulle hafva sig uppdraget att undersöka de stora näringsgrupper eller grenar deraf, som för vårt lands industri och näringar äro viktigast. På det sättet kunde med minsta kostnad, största omsorg och fortast de ifrågavarande arbetena utföras. Jag har här i min hand resultatet af den utaf den franska regeringen verkställda undersökning öfver näringarnes tillstånd derstädes, d. v. s. de rapporter, som inkommit och blifvit framlemnade för de franska kamrarne, och det slutliga förslag, som af kommissionen framlagts. Sjelfva den primära undersökningen af de olika näringarne bildar 3 stora volymer. Vill man genomläsa dessa volymer, skall man lätt finna, huru origtigt det vore att, på sätt Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet ansåg tillfyllest, endast genom en förnyad instruktion sätta den *nuvarande* tullkomitén i tillfälle att verkställa ifrågavarande undersökning. Den franska komitén utgjordes af 33 personer. Af desse voro 15 rapportörer, och de näringsgrenar, som undersöktes, uppgingo till 56. Komitén formerades den 1 Juli 1878 och redan i December 1879, således icke fullt 1½ år derefter, aflemnades den tryckta rapporten på kamrarnes bord för den diskussion öfver tulltaxan, som, efter hvad vi alla veta, inom kamrarne börjades i Januari detta år och ännu icke är på långt när afslutad, utan sannolikt kommer att räcka hela detta år och kanske äfven ett stycke på det nästa. Den af 33 ledamöter bestående kommissionen fördelade sig i två stora sous-kommissioner och dem meddelades alla af näringsidkare afgifna berättelser rörande näringarnes tillstånd, hvarom dessutom förhör anställdes inför kommissionen och togos till protokollet.

Ännu vidlyftigare än den franska kommissionen gått till väga, har den tyska, hvars arbetsresultat jag äfven har här i min hand, verkställt den undersökning, som blifvit den ålagd af den tyska förbundsriksdagen och till följd hvaraf, såsom vi alla känna, den genomgående förändring i tullagstiftningen eger rum, som började förlidet år. Denna undersökning har skett med en omsorg och en sakkännedom, som är förvånande och som utan tvifvel torde lemna rika materiel till en blifvande kommission här i samma syfte, om regeringen vill låta verkställa densamma omfattande och sorgfälligt och sålunda lyssna till den underdåniga begäran, som jag hoppas snart måtte blifva Riksdagens beslut.

Jag måste mycket betvifla att Herr Finansministern haft tillfälle att fullt sätta sig in i dessa frågor, och säkert är, att om han det minsta ville lemna sitt öra åt hvad jag nu har äran frambara,

Utredning af
näringsgarnes
ställning.
(Forts.)

han lätteligen skulle finna, att det är åtminstone lika intressant som den enskilda konversation, han nu förehar. Af hans meddelanden till Kammaren har jag, som sagdt, funnit tillfyllest, att han icke fullt satt sig in i denna fråga, ty hade han det gjort, hade han åtminstone genomögnat de ofantliga arbeten, som i Frankrike och Tyskland egnats åt utredande af näringsgarnes tillstånd i dessa land, skulle han tvifvelsutän icke framkommit med förslag om bildande af en sådan undersökningskommission, som hans meddelande lät förmoda; ty att den talrika mängd bekymrade näringsidkare i landet, hvilka önska en omsorgsfull undersökning, icke kunna vara belätne med en så beskaffad, icke tillfyllestgörande undersökning, får han benäget ursäktas.

Hvad Herr Bennich nämnde om den nuvarande komiténs *tjenlighet* för den ifrågavarande undersökningen är jag fullkomligt förvissad om, att han vid närmare besinning återtager. Han måste finna, att den näring, de tre tulltjenstemännen inom komitéen representera, är konsumtionsnäringen, ty någon annan vet jag icke de egentligen företräda. Att de skulle vara fullt opartiske, hoppas jag; men man kan ju icke vara tjenlig att verkställa en undersökning om näringsgarnes tillstånd och det skydd, de böra åtnjuta, när man högt proklamerar den teorin, att tullagstiftningen icke bör lemna något skydd åt näringsarne. Den teorin har Herr Bennich icke en, utan många gånger uttalat, och jag hoppas, att han som en man står vid sina ord. Huru skall han då kunna vara lämplig att verkställa en sådan undersökning, och jag hoppas därför, att han slutligen skall på sig tillämpa den åsigt, jag rörande min person i det fallet uttalat.

Hvad beträffar den jäsning, som skulle förefinnas inom landet med anledning af den nuvarande tullagstiftningen, så finnes verkligen en sådan, men den är en djupt gående rörelse i motsatt riktning, en långsamt mognande öfvertygelse om den nu sedan 16 år rådande tullagstiftningens skadlighet för landets näringar och det industriella arbetet, och jag är icke främmande för denna rörelse. Jag tror mig tvärtom känna sinnesstämningen i landet, i afseende på tullagstiftningen, bättre än någon ledamot af denna Kammare, Konungens rådgifvare *icke* undantagne; ty jag har från alla delar af landet sådana underrättelser, att jag tror mig kunna med bestämdhet förklara, att det råder en allmän öfvertygelse inom landet, att vår nuvarande tullagstiftning icke uppfyller de anspråk, man har rätt att af densamma fordra, och det vore därför att hoppas, att Kongl. Maj:t ville genom en omfattande och sorgfällig undersökning utaf dertill fullt skickliga personer söka lugna landet och dess båda stora partier i fråga om tullagstiftningen samt visa, huruvida näringsarne behöfva något stöd, huruvida de äro på återgång och om det är förnadt med någon fara att längre stanna på den punkt, der vi nu stått under 16 år. Om Chefen för Finansdepartementet oaktadt den diskussion, som nu här eger rum, envist fasthåller vid sitt beslut att föreslå Kongl. Maj:t att endast göra ett tillägg till den nuvarande tullkomiténs instruktion och derefter låta denna komité verkställa den undersökning, hvarom nu är fråga, så kan det hända, att denna undersökning kommer att draga ut på tiden flere år; men herrar fri-

handlare må icke inbilla sig, att vi därför ämna låta betaga oss vår rätt att vid kommande riksdagar i motionsväg framställa de förslag, som vi kunna anse nödiga för att skydda näringsarne eller delar deraf; ty vi vilja icke genom en så beskaffad förklaring eller tillägg till instruktionen låta binda munnen till på oss.

Jag slutar med att anhålla, att Kammaren ville, med afslag å det Tillfälliga Utskottets hemställan, bifalla det beslut, som Andra Kammaren fattat i denna fråga.

Herr Stråle: I afseende på frågans utgång inom Kammaren kunde det vara öfverflödigt att yttra något vidare, men jag nödgas dock till besvarande upptaga några yttranden af en talare på jemtlandsbänken. Han ansåg, att hvad jag yttrat skulle innebära ett misstroendevotum mot den ursprungliga tullkomitén. Jag ber att häremot få erinra, att om mitt yttrande kunde så uppfattas, så är jag icke ensam om den åsigten, emedan den delats af Andra Kammarens majoritet vid två på hvarandra följande riksdagar. Han påstod, att jag skulle hafva origtigt tolkat Andra Kammarens vid senaste riksdag fattade beslut i ämnet; men sedan Chefen för Finansdepartementet uti Andra Kammaren tydligen uttalat sin uppfattning af den sammansättning af komitén, som då förefans, så hemställer jag till Kammaren, huruvida den omständigheten, att Kammaren det oaktadt icke blott förra året utan äfven i år beslutat att ått sakkunnige personer uppdraga att pröfva näringsarnes tillstånd, kan tolkas på annat sätt, än att Kammaren icke var nöjd med den sammansättning, komitén då hade. I annat fall hade det väl legat närmare till hands, att Kammaren begärt att ått den redan befintliga tullkomitén skulle lemnas det ifrågavarande uppdraget. Om jag i öfrigt skulle hafva origtigt tolkat Kammarens innevarande år fattade beslut, så ber jag få uppläsa några rader ur ett yttrande i frågan. Den ledamot, hvars förslag sedan blef Kammarens beslut, yttrade nemligen bland annat: »hvad bör väl en sådan undersöknings mål vara? Det bör vara sanningen, den rena och opartiska sanningen. Man bör på förhand vara ense om att, den må slå ut på det ena eller andra sättet, man sedermera i alla händelser skall rätta sig efter det gifna resultatet. Men icke får jag gå till undersökningen med förutfattad mening om det resultat, till hvilket jag vill komma». Jag tillåter mig hemställa, huruvida icke 1876 års tullkomité gick med förutfattad mening till sitt arbete.

Den ärade talaren yttrade vidare, att det skulle råda en jäsning inom landet, och jag skulle vilja till den ursprungliga tullkomitén hemställa, huruvida den med lugn kan lägga handen på sitt bröst och säga, att icke komitén har på sitt ansvar, att en sådan jäsning förefinnes.

Vidare sade han, att han delade landets invånare i producenter och konsumenter och nämnde tillika, att det ock funnes några embetsmän i tullkomitén samt att desse skulle hafva den förtjensten, att de vore oveldiga. Men jag ber då få fråga den ärade talaren, hvart han räknar dessa embetsmän, till producenterna eller till kon-

Utredning af
näringsarnes
ställning.
(Forts.)

sumenterna, eftersom han hänfört landets invånare till en af dessa två kategorier.

Han påstod vidare, att allt vore väl bestäldt med den nuvarande tullkomitén, emedan der finnes representanter för jordbruket, bergsbruket, skeppsarten o. s. v.; men dessa äro icke producenter i den mening, hvarom nu är fråga, och om jag granskar den nuvarande komitén med dess 13 ledamöter, så finner jag, att 12 $\frac{1}{2}$ äro konsumenter och möjligen $\frac{1}{2}$ producent. Detta förhållande kan icke anses vara väl bestäldt och man borde kunna vänta, att inom en så talrik komité något rum lemnades åt fabriksindustrin, som nu icke är der representerad; ty man är icke tillverkare derför, att man möjligen har en eller annan aktie i en fabrik. Dertill fordras annat än att klippa kuponger och är det detta, som skall ligga till grund för behörigheten, så beklagar jag oss. Det kan ju hända, att undersökningen blir sådan, som vi önska den; men den ävägbringas åtminstone icke på samma sätt som i andra länder, der man, enligt hvad vi hört, är mycket mån om att båda sidorna må få framställa sina åsikter och utkämpa sina strider inom de komitéer, som tillsättas. Nekas kan ej, att de, som icke dela frihandelsåsigtarna, befinna sig i en mycket ofördelaktig ställning med afseende på komitén.

Herr Statsrådet Forssell: Med anledning af det myckna tal, som förts om den nuvarande tullkomiténs sammansättning, ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att i denna komité är jernindustrin representerad genom två ledamöter, af hvilka en är chef för ett af våra största jernförädlingsetablissemang; textilindustrin var representerad af två ledamöter, och sedan den ene af dem afdied, torde Kongl. Maj:t icke underlåta att ersätta honom med en annan målsman för samma industri; skeppsbyggeriet representeras af en ledamot; trävarurörelsen af en; jordbruket var representerad af tre ledamöter och numera, sedan en af dem ingått i Konungens råd, af tvenne. Hvad de internationella förhållandena beträffar, har komitén haft två i det afseendet sakkunnige ledamöter och har fortfarande en sådan. Tulltekniken är representerad af tre medlemmar och af desse tre tillhör åtminstone en den meningsfraktion inom Riksdagen, som lifligast klagar öfver komiténs sammansättning. I komitén saknas representanter ur de öfriga större och mindre betydande industriernas led, men en hvar kan inse, att regeringen ej kan bereda plats för dem alla, och att valet är svårt mellan de lika berättigade. Deremot kunna de alla sägas vara representerade af chefen för tekniska högskolan, som i de flesta dem rörande tekniska frågor är en auktoritet. Slutligen är inom komitén arbetsklassen representerad af en ledamot och det är kanske denne representant för arbetsklassen, som mest skiljer den svenska tullkomitén från de många andra kommissioner, hvilka här åberopats såsom mönster för oss. Om jag nemligen kastar en blick på de enquête-kommissioner, som åren 1875, 1876 och 1877 tillsatts i Frankrike och åren 1878 och 1879 i Tyskland, får jag bekänna, att vår komité i afseende å sakkunskap och allsidigt representerande af de olika intressena icke står dessa efter. De två enquête-kommissionerna i Tyskland under ordförandeskap af

dr Serlo och dr Herzog, båda embetsmän, hade väl upptagit några industriidkare, men bestodo till öfvervägande del af embetsmän. Hufvudsaken ansågs der vara att hafva en allt omfattande kännedom och opartiskt omdöme representerade i den myndighet, som skulle bedöma industriidkarnes anspråk. Kommissionerna gingo till sina arbeten med utsändande af frågor till industriidkarne. Dessa frågor skulle bearbetas; svaren skulle sedan sammanställas och särskildt mycket noggranna undersökningar anställas med inkallade industriidkare, hvilka förhördes i långa och mödosamma sessioner. För ett allsidigt och noggrant bedömande af dessa svar fordrades insigter, som man endast kunde vänta af dem, som egnat sig åt att behandla industriella frågor från en mera upphöjd ståndpunkt. Jag vet icke, om tullkomitén här i Sverige kan verkställa ett så fullständigt arbete, som dessa 1878 års kommissioner åstadkommo i Tyskland; men om så ej låter sig göra, så kommer det att bero deraf, att våra svenska industriidkare icke lika beredvilligt afgifva upplysningar som de tyske och franske. Svårigheten ligger måhända hufvudsakligen deri, att våra industriidkare icke ega samma korporativa sammanhållning, som de mera utvecklade industriländernas, med sina handels- och handtverkskamrar. Dessa representativa korporationer hafva vid undersökningen varit af den största nytta. Dessutom har jag af den undersökning, som verkstälts af enquête-kommissionerna, fått det intryck att industriidkarne i Tyskland och Frankrike måtte vara mera vane att för sig sjelfva uppgöra noggranna öfverslag öfver sin affärsställning och mindre rädsla att för allmänheten framlägga desamma, än förhållandet är här i Sverige. Jag har sjelf varit i tillfälle att öfvervara förhandlingarne inom svenska tullkomitén, då industriidkare der meddelat sina upplysningar under det uttryckliga förbehåll, att deraf intet finge komma till allmänhetens kännedom. Det är dessa förhållanden, som göra, att en undersökning af svenska näringsförhållanden måhända icke kan blifva så uttömmande som enahanda undersökningar i andra länder; men jag bestrider, att i den svenska tullkomitén skulle saknas sakkunskap och förmåga att bedöma de upplysningar, som de svenske industriidkarne kunna lemna komitén. En jämförelse mellan vår nuvarande komité och den af franska senaten år 1877 nedsatta under ordförandeskap af Mr Ancel eller den af deputeradekammaren år 1878 nedsatta, hvilken varit ledd af Mr Ferry, sedan af Mr Tirard, den bekante frihandlaren och handelsministern, slutligen och senast af Mr Malésieux — en sådan jämförelse skulle icke vara fullt rättvis, emedan dessa kommissioners sammansättning var så väsentligen bestämd af rent politiska faktorer. Deremot skulle en jämförelse med den komité, som af regeringen nedsattes år 1875 och som utgjorde en förstärkning af deras Conseil supérieur du commerce, de l'industrie et de l'agriculture, visa att i denna komité, der handelsministern förde ordet, fans embetsmannaelementet fullt lika mycket representeradt som i vår tullkomité. Der sutto nemligen generaltulldirektören Mr Amé, en bekant frihandlare, Mr Ozenne och flere andre, som med dessa frågor tagit befattning mera ur teoretisk än praktisk synpunkt. Jag

*Utredning af
närings-
ställning.
(Forts.)*

*Utredning af
näringsarnes
ställning.*
(Forts.)

kan alltså icke erkänna, att vår komité i afseende å sakkunskap står efter de föredömen, som här famstälts.

Herr Wallenius: Då jag vet, att protektionister och frihandlare vanligen uppträda mer eller mindre hänsynslöst, så vet jag äfven, att den som kastar sig in i striden, utsätter sig för att blifva temligen omildt bedömd. Jag vet icke, hvartill komitén för utredande af näringsarnes tillstånd skulle tjena, och hade trott, att den möjligen kunde blifva skadlig, om jag icke blifvit hugnad af dem, som här å ömse sidor förfäktat densamma och påstått, att den skulle blifva opartisk. Jag vill därför icke motsätta mig, att den kommer till stånd. Det är naturligt, att våra hufvudnärningar, jordbruket, bergsbruket och trävarurörelsen icke blifva styfmoderligt behandlade, dessa näringar, som fordra, att de, som arbeta, få sina lefnadsförnödenheter och sina kläder billiga, på det att de må kunna tillverka varor, som kunna afsättas på utlandet och täfla med andra nationers, hvilka hafva billigare lefnadsförhållanden och billigare kläder. Det är på denna grund jag icke vill motsätta mig den föreslagna komitén, emedan jag tror, att den skall välvilligt se våra näringar till godo.

Det har sagts, att komitén skall blifva opartisk. Jag önskar då, att den må kasta en blick på de näringar, som lida af en hög tulllagstiftning. Det finnes näringar i vårt land, som skola tillgodose arbetarne med kläder, och dessa näringar hafva skrikit öfver betryck till den grad, att de tagit tull ur arbetarnes fickor, och när de väl fått denna tull, hafva de män, som bedrifvit dessa näringar, betingat sig så hög betalning för de varor, de tillverkat, att de fått en oskäligt stor vinst. Detta har åter framkallat en oerhördt stor konkurrens inom riket, så att långt mera varor tillverkats, än som behöfts, och de, som sysselsatt sig dermed, hafva blifvit ruinerade. Jag hoppas, att dessa opartiske män i komitén må kasta en blick äfven på dessa näringar, och under denna förhoppning har jag intet emot, att komitén kommer till stånd, utan kommer att rösta för densamma.

Herr Svanberg: Jag skulle nästan vilja säga, att jag djupt beklagar, att Chefen för Finansdepartementet fått så litet reda på vårt lands industri, att han icke vet, att det här finnes föreningar, till hvilka komitén kan vända sig för att få svar på uppgifna frågor. Jag ber emellertid få upplysa honom, att det finnes i nästan alla större städer och äfven några af de mindre städerna föreningar, dels handverks- och industriföreningar och dels särskilda idustriföreningar, och att den nuvarande tullkomitén ansett det under sin värdighet att till någon af dessa föreningar framställa några spörsmål, det kan väl icke helt och hållet neutralisera dessa föreningars existens.

Ytterligare beklagar jag, att Chefen för Finansdepartementet så flygtigt genomläst den tyska tullkomiténs berättelse, att han icke observerat, att af de spörsmål, som utskickades kring landet till ett antal af 2,873, återkommo icke mer än 1,639. Detta visar icke, att man i Tyskland är mera benägen än i Sverige att svara på dylika

frågor, och om man här i Sverige icke svarat, så synes det mig förlåtligt, då någon fråga *aldrig* blifvit framställd.

Medan jag har ordet, ber jag att, ehuru det icke synes löna mödan att besvara representantens från Skaraborgs län yttrande, deri han anhöll, att den komité som blefve tillsatt, ville taga de närlingar, som nu åtnjuta alltför stort skydd, i behörig upptuktelse, likväl få nämna, att jag har svårt att inse, huru hans yttrande, att orsaken till det öfverklagade lidandet inom de industriella yrkena vore, att många kastat sig in på vissa närlingar, som vore så lönande, att derigenom uppstått en öfverproduktion och att detta verkat så, att många blifvit ruinerade — jag kan icke inse, säger jag, huru detta står tillsammans med de dyra priserna, ty enligt min erfarenhet är följden af öfverproduktion tvärtom, att priserna blifva billiga, och jag kan försäkra honom, att det icke är till följd af konkurrensen, som varorna blifva dyra. Dåliga varor kan man klaga öfver, men icke numera öfver dyra.

Herr Stråle, Holdo: Jag hade icke tänkt besvara Kammaren, men då Chefen för Finansdepartementet här ansett sig kunna och böra yttra, att de svenska industriidkarne icke lika beredvilligt som i andra länder lemnat upplysningar, måste jag på det bestämdaste protestera mot detta påstående. Jag har så godt jag förmådde lemnat komitén alla möjliga upplysningar; och jag kan tillägga, att jag till och med från England införskaffat upplysningar om förhållandena der vid i storlek motsvarande fabriker, och att jag lemnat tullkomitén det bref, jag derom fått. Men om tullkomitén haft den erfarenheten, att en och annan industriidkare icke lika beredvilligt som jag meddelat upplysningar, kan det ju hända, att detta härleder sig från farhågan, att tullkomitén varit sammansatt med förut fattad mening; och det kan ju hända att, om tullkomitén varit anorlunda sammansatt, det vill säga, om äfven den andra sidan eller Sveriges industriidkare hade sina målsmän der, beredvilligheten kunde hafva blifvit större att lemna upplysningar.

Att Herr Finansministern varit okunnig om tillvaron af fabriks- och handtverksföreningar har redan af en föregående talare blifvit påpekadt, och denna okunnighet har förvånat äfven mig.

Jag har endast velat, åtminstone hvad mig angår, inför Kammaren nedlägga min protest mot påståendet, att de svenska industriidkarne icke varit nog beredvillige att lemna upplysningar.

Herr Wallenius: Jag har begärt ordet endast för att besvara talaren på elfsborgsbanken och förtydliga min tanke om tullen, emedan jag ser af dennes yttrande en benägenhet på vissa håll att förvrida densamma. Det är klart, att då öfverproduktion framträder, det blifver billiga pris, men de höga tullarne, som hafva framkallat denna industri och som till en början gjorde den så lönande, att det blef en sådan oskäligen inkomst, hafva åstadkommit, att många kastat sig på dessa näringsgrenar; hvarigenom orimligt prisfall uppstått på tillverkningen, och till följd deraf har tullen ruinerat dessa samma närlingar.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutat och Herr Tal-
mannen yttrat, att under densamma endast hade yrkats, att Kamman-
ren, med afslag å förevarande utlåtande, skulle antaga det beslut,
Andra Kammaren i ämnet fattat; gjordes först proposition på bifall
till utlåtandet, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på
afslag derå och antagande af Medkammarens i frågan fattade beslut,
hvilken proposition med ja besvarades.

Föredrogos och biföllos Stats-Utskottets den 21 och 23 April
bordlagda Memorial och utlåtande:

N:o 39, i anledning af väckt fråga om anslag för värnpligts-
lagens tillämpning; och

N:o 40, i anledning af väckt motion angående underdånig skrif-
velse om framläggande för nästa Riksdag af förslag till ny härord-
ning enligt vissa angifna grunder.

Vid föredragning af Stats-Utskottets den 21 och 23 April bord-
lagda Memorial N:o 41, med förslag till voteringsproposition m. m.
i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om ny lönestat
för Arméförvaltningen; godkände Kammaren den i 1:sta punkten
föreslagna voteringspropositionen och biföll Utskottets i 2:dra punkten
gjorda hemställan.

Föredrogos ånyo och biföllos Lag-Utskottets den 21 och 23
April bordlagda Utlåtanden:

N:o 37, i anledning af väckta förslag om ändring i gällande
bestämmelser rörande mark, vid skifte afsatt för skiftesdelegarnes
gemensamma behof; och

N:o 38, i anledning af väckt motion om antagande af en för-
fattning rörande gäldandet af sådan ersättning, som omförmäles i 13
kapitlet Skiftesstadgan.

*Upphäfande
af 1866 års
förordning om
dispositions-
rätten öfver
skogen å ny-
byggen.*

Föredrogos ånyo Lag-Utskottets den 21 och 23 April bordlagda
utlåtande N:o 39, i anledning af väckt motion om upphäfande af
eller ändring i förordningen den 29 Juni 1866, angående disposi-
tionsrätten öfver skogen å sådana skattehemman, som uppkomma af
nybyggen, hvilka hädanefter från kronan upplätas, m. m.

Herr Nyström: Då jag icke kan gilla det slut, hvartill Ut-
skottet kommit i denna fråga, ber jag få yttra några ord för min
åsjgt.

Utskottet medgifver, att 5 paragrafen uti ifrågavarande förord-
ning är hinderlig för jordbrukets framsteg. Den 5 § lyder sålunda:

»Vill egare af sådant skattehemman, hvarom i §§ 1 och 2 är sagdt, för skogsmarks uppodling till åker eller äng å hemmanet, utöfver husbehovet, och det enligt § 1 utsynade årshygget, fälla skog, göre derom ansökning hos Vår Befallningshafvande med bifogande af två trovärdige mäns intyg om odlingsmarkens läge, storlek, beskaffenhet, tjenlighet för odling samt om den tid, som för odlings fullbordande erfordras; och ege Vår Befallningshafvande, der ytterligare besigtning anses nödig, låta sådan på sökandens bekostnad af vederbörande kronobetjent verkställas. Finner Vår Befallningshafvande skäl att ansökningen bifalla, förelägge sökanden för odlings fullbordande viss tid, vid lämpligt vite, och må derefter den å marken växande skog, sedan den blifvit vederbörligen utstämplad, af hemmansegaren fritt fällas och användas». Att bestämmelserna i denna paragraf varit högst hinderliga och ännu äro det för odlingen, kan hvar och en lätt inse, om man något noggrannare betraktar de följder, som komma af paragrafens efterföljande. Paragrafen stadgar nemligen, att det skall så tillgå, för att en jordbrukare, som fått ett nybygge och gjort alla de för nybyggets öfverföring till skatteerforderliga åtgärder, nemligen att bebygga hemmanet och att odla allt, som genom afvittringsutslaget blifvit föreskrifvet för hemmanets öfverförande till skatte, men vill odla t. ex. en bit om ett eller ett halft tunnland eller större del, att han skall först låta två trovärdige män besigtiga lägenheten och gifva intyg om läge, storlek, beskaffenhet, duglighet för odling o. s. v.; att han sedan skall göra ansökning till Konungens Befallningshafvande och bifoga detta intyg, då Konungens Befallningshafvande derefter kan, om den icke finner skäl att bifalla ansökningen, på den utredning, som skett, förordna vederbörande kronobetjent att, på sökandens bekostnad, verkställa ny besigtning å lägenheten; derefter skall Konungens Befallningshafvande utfärda en resolution eller ett utslag, hvarigenom det väl blifver honom tillåtet att odla den der marken, men han tillika skall åläggas att inom viss tid verkställa odlingen — och detta på ett skattehemman, hvartill han väl bör hafva sin egen fullkomliga rätt stadgad. Och slutligen skall hemmansinnehafvaren för att få odla denna fläck anlita jägeritjenstemän, som hafva rättighet att taga tio öre för utsyning af hvarje större eller mindre träd, som kan finnas der. Först derefter skall han hafva rätt att odla denna bit. Hela denna besvärliga omgång och alla deraf följande kostnader, som icke kunna gå till mindre än hundratal kronor, för så vidt, alla dessa föreskrifter skola efterföljas, verka ju derhän, att det är precis detsamma som ett förbud mot odling, eller också, såsom det nu i allmänhet sker, att lagöfverträdelse ifrågakomma. Ty icke må man tro, att en fattig nybyggare, som nyligen uppröjt ett litet hemman och derå uppfört byggnader för att få detsamma omfördt till skatte, har råd att ställa till med så dyrbara undersökningar; utan vill han hafva denna lilla bit odlad, måste han blifva lagöfverträdare mot detta stadgande. Jag hemställer derföre, om det kan vara skäl att behålla en sådan författning oförändrad, som lägger så stora band på odlings framsteg; isynnerhet då Lag-Utskottet in-

*Upphävande
af 1866 års
förordning om
dispositions-
rätten öfver
skogen å ny-
byggen.
(Forts.)*

*Upphävande
af 1866 års
förordning om
dispositions-
rätten öfver
skogen å
nybyggen.
(Forts.)*

sett och yttrat, att den är hinderlig för odlingen. Hvarför icke då söka att på något sätt få den ändrad?

Lag-Utskottet säger visserligen, att hindren troligen kunna på administrativ väg afhjelpas. Men författningen är stiftad af Konung och Riksdag, d. v. s. den har icke ansetts kunna stiftas på administrativ väg, emedan den skapade ett nytt slag af skattehemman; och jag hemställer då till herrar jurister och andra, om det är tänkbart, att författningen kan upphävas på administrativ väg. Jag tror icke ens, att den kan på denna väg ändras.

Här begäres ju blott en skrifvelse till Kongl. Maj:t — och såsom vi i föregående fråga sett, beslöts skrifvelse till Kongl. Maj:t — hvarför kan man icke då få en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om ändring i denna författning? Lägges härtill nu, att författningens 5 § icke tillåter, hvad som i de nordliga bygderna anses alldeles nödvändigt, nemligen att få bränna bort småris och buskar, som hvarken kunna begagnas till husbehof eller utförsel, och att det alltid der varit vanligt att få bränna bort sådant, isynnerhet då dessa trakter äro belägna långt från bostäder, och man till följd deraf icke med fördel kunnat hemföra virket, samt att hemmansinnehafvarne i detta fall skulle stå till ansvar för åverkan, om icke lagen medgäfvit någon jemkning, torde äfven på grund häraf en ändring vara behöflig. Jag vill ytterligare tillägga, att Konungens Befallningshafvande, enligt denna lag, nu kan ålägga skattehemmans innehafvare att vid vite verkställa den der odlingen inom viss tid, hvilket är ett intrång, stridande mot afvittringslagen, som påbjuder att genom afvittringsutslag skall bestämmas, i hvad mån odlingen skall fullgöras för att få hemmanet omfördt till skatte. Jag kan då icke se annat, än att denna författning, äfven sedd från dessa senare sidor, är högst olämplig och icke vidare bör kvarstå.

Om man nu också anser, att denna paragraf borde förändras utan andra skäl, vill jag dock upptaga till bemötande de skäl, Utskottet anfört till stöd för afslag. Lag-Utskottet säger, att inga nya förhållanden inträdt, sedan förordningens antagande, och att de skäl, som föranledde densamma, fortfarande äga giltighet. Alla minnas väl, att det år 1866 var ett svårt raseri i de norra orterna rörande afverkning af skog, och då gjordes hvad som för det dåvarande kunde göras, och denna författning tyckes sålunda hafva tillkommit för att i någon mån stäfja detta raseri; men, med den kändedom jag har om Norrland, vet jag icke, att denna förordning verkat i ringaste mån fördelaktigt för att stäfja skogssköflingen. Jag kan äfven försäkra att för den nordligaste fjerdedelen af landet, eller Norrbottens län, den icke är stödd på rigtiga uppgifter; ty deri står, att hemmanets skog skulle i de flesta fall vara jemnad med marken. Det har icke inträffat med något enda hemman inom Norrbottens län, att, under föregifvande att odla hemmanet, skogen blifvit så i grund sköflad. Det skälet anser jag således alldeles icke riktigt.

Men nu kommer ett annat förhållande, som jag anser vara mycket bestämmande för upphävande af denna paragraf och förord-

ningen i dess helhet, för Norrbotten åtminstone. Der finnes nemligen den så kallade Norrbottenslagen af den 29 September 1874. Den är alldeles tillräcklig för att gifva det skydd, som man i denna nordliga del af landet afsåg att bereda genom 1866 års förordning. Denna lag, hvartill jag har varit med om att afgifva förslag, nemligen såsom ledamot i före detta skogskomitén, tales väl af ortens jordbrukare, men den är tillika ett tillräckligt skydd mot all öfverdrifven afverkning, och jag har bevis, äfven från Skogsstyrelsen, att all öfverdrifven afverkning snart sagdt upphört inom detta län. Vid sådant förhållande, nemligen att denna lag tillkommit efter 1866 års förordning, är det ju äfven deri ett ytterligare skäl att taga bort denna öfverflödiga och onyttiga förordning, och det är detta, som, jag vill hålla derpå, hade bort utgöra skäl för Lag-Utskottet att säga, att det numera blifvit utfärdad sådan lag och kommit sådana skäl, som göra det till en möjlighet att kunna ändra författningen i den del, hvarom nu är fråga.

Jag yrkar således, på grund af hvad som nu blifvit anfördt, och då jag anser det alldeles nödvändigt att ställa så till, att intet band får finnas för odlingens framsteg i de nordliga trakterna, såvida man icke vill göra det öfre Norrland till en obygd, att, med afslag å Utskottets hemställan, Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla om upphäfvande af Kongl. Maj:ts nådiga förordning af den 29 Juni 1866 rörande disposition till skog å skattehemman i hvad den afser de delar af Norrbottens län, der den s. k. Norrbottenslagen af den 29 September 1874 är gällande, äfvensom af förordningens 5 § jemväl för öfriga delar af Norrland och Dalarne.

Friherre Hamilton: De förhållanden, som i forna tider och för icke så alldeles länge sedan voro rådande i de norrländska länen, lära hafva varit sådana, att man, under föregifvande att vilja åstadkomma landets uppodlande, sökt skaffa sig tillfälle att sköfva och att plundra skogen så mycket som möjligt. Längre fortgick det, men väckte till slut sådant uppseende, att förordningen af den 29 Juni 1866 utkom för att stäfja detta ofog. Nu vill man, att denna förordning skall upphävas för att ännu mera göra denna sak lättare; man säger, att odling icke kan ega rum, om de stadganden, som finnas i denna förordnings 5 §, fortfarande skola gälla. Sant är visserligen, att jag icke känner de norrländska förhållandena på långt när så väl som den siste talaren, men så vidt jag kunnat inhemta — och jag har sökt sätta mig in i saken så mycket jag kunnat — bör den icke vara till stort hinder för hvarken egare eller innehafvare af dylika nybyggen att få odla så mycket som han sjelf kan antaga att han medhinner för året. Egaren har ju rättighet att utan utsynning eller någon annan dylik åtgärd från myndigheternas sida afverka så mycket skog, som han för sitt husbehof kan anse nödigt. Det förefaller mig då, som om detta årliga husbehof icke skulle vara så litet, att han, om han afverkade det på de platser, der odling kan ske, skulle kunna hinna med att odla mera än de trakter han för året afverkat. Sant är väl, att en del skog der blifvit skyddad genom den så kallade Norrbottenslagen, men denna afser ju

*Upphäfvande
af 1866 års
förordning om
dispositons-
rätten öfver
skogen å
nybyggen.
(Forts.)*

*Upphåfande
af 1866 års
förordning om
dispositions-
rätten öfver
skogen å
nybyggen.
(Forts.)*

endast att skydda skogens sköfving för utförsel; deremot har den lemnat full frihet att sköfva skogen till afsalu inom landet huru mycket som helst; och deri ligger den förordningens stora fel att den binder skogsegarens förmåga att göra sig verklig nytta af skogen, under det den icke hindrar skogens afverkning till mer eller mindre gagnlösa ändamål. Mången gång torde förhållandet vara så, att de så kallade odlingarna icke blifva så nyttiga i dessa, så långt upp belägna norrländska provinser. Jag skulle beklaga, om man skulle börja att söka släppa lösa de band, som äro lagda för att något så när skydda skogen, och jag anhåller derföre om bifall till Utskotets förslag.

Herr Anderson: De hemman, hvarom här är fråga, hafva uppkommit af nybyggen, för hvilka odlingsskyldigheten icke blifvit inom föreskrifven tid fullgjord eller hvilka upptagits efter utfärdandet af 1866 års förordning. I de skattebref, som hafva utfärdats för dessa hemman, är utsatt, att egarne endast hafva inskränkt dispositionsrätt till skogen. Egarne af dessa hemman visste således då de förvärfvade eganderätten, med hvilka villkor de kunde komma i besittning af hemmanen. Om nu så vore förhållandet, att, såsom den förste ärade talaren anförde, en egare af ett sådant hemman skulle för uppodling af ett halft eller ett helt tunnland jord behöfva vidtaga alla de åtgärder han omnämnde, så skulle jag instämma med honom och anse, att man hade lagt allt för stora hinder i vägen för dessa hemmansegare; men så är verkligen icke förhållandet. Den näst föregående talaren har påpekat, hurusom en egare till ett hemman af detta slag kan bereda sig tillfälle att odla mindre jordrymder genom att på samma område afverka skog till sitt husbehof. Enligt 5 § i den af den förste talaren åberopade förordningen har egare till detta slags hemman rätt att afverka skog till husbehof. utan afsyning. Är det fråga om odling af en större areal, då finnes det väl i de flesta fall så mycket skog derpå, att det väl torde kunna löna sig för hemmansegaren att begära tillstånd till uppodling hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande och få utsyning af jägeribetjent, helst denna syn, såsom den förste talaren nämnde, icke medför större kostnad än 10 öre för hvarje träd.

Vidare nämnde den förste talaren, att det vore obilligt, att föreskrift meddelades om att odlingen skulle fullbordas inom viss tid, men om icke sådan föreskrift meddelas, så har man ingen säkerhet för att hemmansegaren någonsin verkställer odlingen. Enligt nu gällande lagstiftning får en egare till dessa hemman icke från hemmanet försälja någon skog utan efter utsyning. Jag tror det vore ganska farligt att släppa efter denna bestämmelse, ty om skogen är utsynad och timret derefter blifvit vederbörligen utstämpladt, så är det lättare att utöfva kontroll deröfver, att skogen icke uthugges och försäljes under förebärande af odling. Skulle deremot egarne i vissa fall få sälja skog utan utsyning och stämpling, så vore all kontroll öfver hemmansegarnes görande och låtande bortfallen.

Hvad nu den så kallade Norrbottenslagen beträffar, så har den egentligen icke något med denna förordning att göra, den sträcker

sig endast till ett enda län och dessutom kan ju, såsom den siste talaren anförde, försäljningen ske inom länet.

Jag anhåller om bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Nyström: Jag anhåller att för ett kort ögonblick få taga den ärade Kammarens tid i anspråk för att besvara de anmärkningar, som blifvit gjorda mot mitt förra anförande. Det nämndes, att det onligt författningen skulle vara fritt tillätet att inom länet försälja skog. Det är visserligen sant, men det är också lika sant, att det genom Norrbottenslagen är tillräckligt sörjdt för att det icke från länet afverkas och afyttras så mycket, att fara kan uppstå för skogens framtida bestånd. Om det således förekommer till utstämpling 10, 20 eller 50 undermåliga träd från den trakt, om hvars odling det är fråga, så kunna väl dessa öfverlätas och säljas till en granne inom orten, men de få icke afyttras utom orten. Då nu hvar och en derstädes i allmänhet har hvad han behöfver för sitt husbehof, så uppstår der icke något sådant förhållande, att det blir någon frestelse att under förevändning af odling söka att till öfverdrift afverka skog på sitt hemman. Jag har varit mån om att söka skydda Norrbotten och de norra orterna från öfverdrifven skogsafverkning, mina åtgöranden i skogskomitén hafva gått derpå ut; men å andra sidan har jag också varit mån om att söka ställa så till, att befolkningen skulle finna sig vid de lagar som utfärdas, och att man icke finge en lag, som tvingade den att blifva lagbrytare eller också förorsakade stora kostnader. Norrbottenslagen är, såsom jag nyss nämnde, ett tillräckligt skydd för skogen, och blefve den gällande äfven för det öfriga Norrland, så tror jag, att detta skulle vara särdeles lyckligt, ty under de 6 år, den varit bestående, har jag icke hört ett enda klagomål af någon skogsegare öfver densamma. Den är visserligen ett band och kan väl anses medföra ett visst intrång i eganderätten, men detta intrång är så lent, att det borde kunna tålas af hvarje skogsegare, ty lagen gör icke vidare inskränkning än att den ålägger den enskilde att icke afyttra för afsalu från orten undermålig skog, med mindre än att vederbörande skogstjensteman gifvit sitt bifall dertill, hvarför denna bestämmelse således är förenlig med skogens rationella behandling. Jag måste derföre bedja att Herrarne, om möjligt, ville här bifalla denna skrifvelse till Kongl. Maj:t. Det är ju icke mera än en skrifvelse man här begär, och är det så att Kongl. Maj:t icke vill bifalla densamma, så kan det icke hjälpas. Redan år 1878 väcktes inom Andra Kammarer motion i denna riktning, men frågan föll då i Andra Kammarer med 89 ja mot 30 nej. Hvad utgång frågan *nu* kan få, kan man naturligen icke veta, men jag hoppas att Herrarne vilja bifalla denna underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t.

Upphäfande af 1866 års förordning om dispositionsrätten öfver skogen å nybyggen.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till Lag-Utskottets förevarande utlåtande, dels af Herr Nyström, att Kammarer, med afslag å samma utlåtande, måtte för sin del besluta, att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse anhålla om upphäfande af

Upphävande af 1866 års förordning om dispositionsrätten öfver skogen å nybyggen.
(Forts.)

Kongl. Maj:ts nädiga förordning af den 29 Juni 1866 rörande disposition till skog å skattehemman, i hvad den afser de delar af Norrbottens län, der den s. k. Norrbottenslagen af den 29 September 1874 är gällande, äfvensom af förordningens 5 § jemväl för öfriga delar af Norrland och Dalarne.

Härefter framställes propositioner på dessa yrkanden, och förklarades propositionen om bifall till utlåtandet vara med ja besvarad.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets den 21 och 23 April bordlagda utlåtande N:o 40, i anledning af väckt motion i fråga om offentlighet vid underrätters och polisdomstolars förhandlingar.

Föredrogs å nyo och bifölls Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 12, i anledning af ett inom Riksdagens Andra Kammare väckt och af Kammaren godkänt förslag om aflåtande af underdånig skrifvelse, angående ändring i sättet för markegångsprisens åsättande och markegångstaxornas uppställning;

N:o 13, angående förändrad röstberäkning vid val af folkskolelärare; och

N:o 14, angående underdånig skrifvelse rörande ändring i gällande föreskrifter om tiden för af- och tillträde af folkskolelärareplatser.

Föredrogs och lades till handlingarne Stats-Utskottets den 19 April bordlagda memorial N:o 38, i anledning af Statskontorets underdåniga berättelse angående undsättningsfonden.

Föredrogs å nyo och bifölls Konstitutions-Utskottets den 24 och 26 April bordlagda memorial N:o 9, i anledning af Kamrarnes beslut i fråga om de i Utskottets utlåtanden N:is 4 och 5 tillstyrkta ändringar i §§ 87 mom. 1 och 53 Regeringsformen samt § 42 mom. 1 Riksdagsordningen.

Anstånd med amortering af statslånen till Vessman—Barkens järnvägsaktiebolag.

Föredrogs å nyo Stats-Utskottets den 24 och 26 April bordlagda utlåtande N:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om beviljande af anstånd med förskrifna ränte- och kapitalafbetalningar å de Vessman—Barkens järnvägsaktiebolag beviljade statslån.

Herr Reutersvärd: Jag ser af detta utskotts-betänkande, att flere af Kammarens ledamöter inom Stats-Utskottet reserverat sig,

men då jag nu finner, att ingen af dem är närvarande, tager jag mig friheten att för några ögonblick begära ordet. Inom Utskottet har sjelfva frågan blifvit så belyst, redan från början ända till dess nuvarande ståndpunkt, att något derom icke vidare torde behöfva yttras; men reservanterna upplysa äfven om de verkliga ömmande förhållanden, som här kunna vara att taga i betraktande; så mycket mera som bolaget icke genom eget förvållande kommit i den ställning, hvori det för närvarande befinner sig.

Reservanterna hafva här icke föreslagit något annat, än att de annuiteter, som detta bolag icke har kunnat verkställa för de två eller tre sista åren, måtte till betalningstiden få framflyttas för tre år. Statsverket gör på detta icke någon nämnvärd förlust, och då så många goda skäl tala för bifall till reservanternas förslag, tager jag mig friheten att anhålla om bifall till reservationen.

Friherre Klinckowström: I likhet med den siste talaren finner jag frågan fullständigt utredd, men i olikhet med honom finner jag det beslut, Stats-Utskottet här föreslagit, vara så riktigt och isynnerhet för framtiden så viktigt, att jag icke kan annat än bedja Kamraren att biträda Utskottets förslag; så mycket hellre som näst före klämman förekommer, att, äfven om Riksdagen ej finner skäl att bevilja det sökta anståndet, fullmäktige i Riksgäldskontoret dock icke äro förhindrade att, der sådant, med hänsyn till statens bästa och med bevarande af dess rätt och säkerhet, ske kan, medgifva den lättnad vid betalningsskyldighetens fullgörande, som af förhållandena kan påkallas. På grund af dessa skäl vågar jag anhålla om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Reutersvärd: Det är visserligen sant, att Stats-Utskottet har resonnerat på sätt den siste ärade talaren uppgifvit, men då Riksgäldskontoret har låtit två år passera, så torde det blifva svårt för Riksgäldskontoret att i längden utan Riksdagens medgifvande tillåta sådant uppskof. För min del måste jag vidhålla mitt förra yrkande, och jag anhåller att för Herrarne få omnämna, att med denna jernväg är det egendomliga förhållande, att utom det att jernvägen är lemnad såsom pant för bolagets skuld till staten, så är det äfven ståldt proprie-borgen för bolagets förbindelser. Det var ursprungligen fem personer som härför voro i borgen, men deraf återstå nu endast tre eller fyra, hvilka således ensamme få bära ansvaret och i första hand skulle drabbas af det verkliga hårda ödet att nödgas betala ut dessa penningar till Riksgäldskontoret för att sedan sätta bolaget i konkurs. Jag tror för min del, att hvarken staten eller det allmänna kan vinna på en sådan åtgärd, hvarigenom trafiken på denna trakt möjligen skulle kunna komma att för årtal blifva stängd. Hvad som isynnerhet har bragt denna jernväg på obestånd, det är de konkurrerande jernvägar, som under de senare åren der blifvit anlagda. Dessutom har jag mig bekant, att denna jernväg var en bland de allra första — jag tror den var den andra i ordningen — som anlades här i landet. På den tiden saknades här både skickliga ingenjörer och skickliga arbetare, hvilket gjorde att kost-

*Anstånd med
amortering af
statslånen till
Vessman—
Barkens jern-
vägsaktiebolag.*
(Forts.)

*Anstånd med
amortering af
statslånen till
Vessman—
Barkens jern-
vägsaktiebolag.*
(Forts.)

naden för jernvägsanläggningen steg till mera än dubbelt mot hvad kostnadsförslaget utvisade, och bolaget har sedermera haft stora svårigheter att bekämpa. Det har på senare tiden gått så långt, att knappt någon velat inträda i styrelsen derför, att bolaget ofta måst taga upp tillfälliga lån för att kunna underhålla trafiken. Nu har emellertid på sista tiden en ljusning inträffat för jernvägarne, isynnerhet inom bergslagsorterna, och förhoppning finnes, att det kan blifva bättre för dem. Om derför Riksdagen ville bevilja ett framflyttande af annuiteterna, så kan jag för min del icke inse att detta vore alls något farligt prejudikat. Då frågan blifvit fullkomligt utredd och då en Kongl. proposition i ämnet föreligger, så måtte Riksdagen kunna vara öfvertygad om, att frågan verkligen är behjertansvärd. Jag yrkar derför fortfarande bifall till reservanternas förslag.

Herr Falk: Detta är verkligen en fråga, som är väl värd att behjertas: Utskottet har afstyrkt förslaget på den grund att det ansett, att vilkoren för bolaget ingalunda skulle förbättras utan tvärtom blifva sämre, om det begärda betalningsanståndet beviljades. Så tror jag emellertid icke, att förhållandet skulle blifva, ty, såsom vi alla känna, hafva under de sista åren konjunkturerna varit ytterst dåliga, hvarigenom trafiken på den ifrågavarande lilla jernvägen förminskats. Dessutom finnes det ett bolag, som af Kongl. Maj:t fått koncession att anlägga en ny bana, och i denna koncession ingår det vilkoret, att detta bolag skulle inlösa Vessman—Barkens jernväg, och härtill kommer, att tiderna ju nu förbättrats, så att utsigterna för det ifrågavarande bolaget från och med detta år synas komma att blifva ljusare. Jag tror derför icke, att det för staten längre fram kan blifva svårare att få ut sin rätt än hvad det för närvarande är. Skulle Stats-Utskottets förslag af Riksdagen godkännas, komme det säkerligen för de personer, som iklädt sig borgen för fullgörandet af bolagets skyldigheter, att kännas ganska tryckande; en af dessa borgesmän är visserligen i den ställning att en dylik utgift för honom ingenting betyder, men så är icke förhållandet med de öfriga. Detta anser jag vara en behjertansvärd omständighet, och jag får derför yrka afslag å Stats-Utskottets förslag och bifall till reservanternas.

Herr Ekman, Carl: Jag var tillfälligtvis icke närvarande i Kammaren, då diskussionen öfver detta utlåtande börjades, och då jag således icke har hört allt hvad som här i fråga blifvit yttradt, så är det mycket möjligt att jag icke blir i tillfälle att kunna besvara de skäl, som af några talare hafva blifvit anförda till stöd för bifall till Utskottets utlåtande, hvilket jag här hörde påyrkas särskildt af en ärad talare på elfsborgsbänken. För de af Herrarne, som hafva tagit kännedom om handlingarna, framgår det tydligt, att här icke är fråga om någonting annat än att lemna någon tids anstånd med betalningen af det belopp, som eljest skulle vara förfallet att betalas för Vessman—Barkens jernvägsaktiebolag. Anledningen till denna framställning härleder sig egentligen derifrån, att,

sedan åtskilliga nya jernvägar fått koncession och åstadkommit en ganska svår konkurrens med Vessman—Barkens jernväg, inkomsterna för detta jernvägsbolag, hvilka till en början voro mycket goda, så småningom betydligt nedgått, att det mött svårigheter för bolaget att kunna betala de bestämda annuiteterna. Till säkerhet för den fordran, staten har, är stäld dels sjelfva jernvägen, dels också borgen af några personer, hvilka tillsammans helt visst äro fullt vederhäftige för den förbindelse, de hafva ingått. Nu är det väl just icke mycken anledning att tro, att trafiken på Vessman—Barkens jernväg skall, sedan de nya kommunikationslederna kommit till stånd, kunna blifva betydligt större, än den har varit under de senare åren. Således finnes icke något egentligt skäl att bifalla den ansökan om betalningsanstånd för bolaget, som här blifvit gjord, såvida icke andra förhållanden tillkommit, som kunde gifva anledning att hoppas, att detta bolag skulle, utan att borgesmännen behöfde anlitas för sina förbindelser, kunna liqvidera sin skuld till staten. En sådan omständighet har emellertid tillkommit, sedan bruksegaren O. G. Timm m. fl. erhållit koncession att anlägga en jernväg från Engelsberg förbi Fagersta till lämplig punkt vid Dalelfven, och Kongl. Maj:t vid meddelandet af denna koncession bestämt, att, innan anläggningen af denna jernväg får påbörjas, skall det bolag, som anlägger den nya jernvägen, hafva betalt Vessman—Barkens jernvägsaktiebolags skuld till staten eller stält nöjaktig säkerhet för att statens fordran af detta bolag skall blifva till fullo betald. Det är under loppet af innevarande års sommar, som det skall visa sig, huruvida detta nya jernvägsföretag kan komma till stånd, och under sådana förhållanden är det också, som Kongl. Maj:t ansett det lämpligt att afgifva proposition till Riksdagen att, till dess man får erfara, huruvida detta nya jernvägsbolag kommer till stånd och uppfyller det vilkor, som vid koncessionen blifvit fästadt, anstånd med betalningen måtte lemnas åt Vessman—Barkens jernvägsaktiebolag. För min del kan jag icke neka till att jag tycker det ligger mycken billighet i att under sådana förhållanden medgifva detta anstånd, och någon risk för staten kan jag icke finna vara förknippad med att bifalla detta betalningsanstånd, enär enligt det förslag, som reservanterna här framställt, borgesmännen fortfarande skulle bibehållas vid samma förbindelse, som nu åligger dem, nämligen att, i händelse att bolaget icke kan verkställa liqviden af sin skuld till staten, fullgöra denna betalningsskyldighet. Om staten nu förfar strängt och utkräfvor af borgesmännen det belopp, som bolaget är skyldigt, så tror jag för min del, att borgesmännen icke göra någon förlust derigenom att de få utbetala hvad deras borgesförbindelse åligger dem att betala, men det skulle deremot högeligen förvåna mig, om icke borgesmännen, sedan de på grund af sina förbindelser fått betala bolagets skuld till staten, genast skulle vidtaga sådana åtgärder, hvarigenom de kunde göra sig betäckte för hvad de varit tvungne att utbetala. Efter mitt förmenande lemnar jernvägen med sina skenor och den rullande materiel, som bolaget eger, full tillgång till betäckande af det belopp, som bolaget nu är skyldigt staten och hvilket således borgesmännen skulle få betala, och den enklaste utvägen

*Anstånd med
amortering af
statslånen till
Vessman—
Barkens jern-
vägsaktiebolag.*
(Forts.)

*Anstånd med
amortering af
statslånen till
Vessman—
Barkens jern-
vägsaktiebolag.*
(Forts.)

för borgesmännen synes då vara den att, sedan de betalt ut ifråga-
varande belopp, realisera bolagets tillgångar, och då blir ju hela
jernvägen slopad. Att vidtaga en åtgärd, som efter all anledning
skulle komma att föra till ett sådant mål, synes mig icke vara lämp-
ligt, och då det efter mitt förmenande, är ganska sannolikt, att det
andra bolaget, som fått koncession att bygga jernväg från Engels-
berg till Dalelfven, verkligen kommer till stånd samt att detta bo-
lag då, på grund af det vilkor, som Kongl. Maj:t fäst vid medde-
landet af koncessionen, äfven gör upp den skuld, som Vessman—
Barkens jernvägsaktiebolag har till staten, är det ju här endast fråga
om ett år, och det är väl under sådana förhållanden, som här före-
ligga, allt skäl, åtminstone enligt mitt förmenande, att medgifva det
begärda betalningsanståndet. Det är på dessa skäl jag vågar an-
hålla, att Kammaren, med afslag på hvad Utskottet hemställt, i
stället måtte bifalla Kongl. Maj:ts proposition på det sätt, som den
vid Utskottets utlåtande fogade reservationen innehåller.

Herr von Kræmer: Af laga förfall hindrad, var jag icke när-
varande i Utskottet, när detta ärende der behandlades och jag visste
icke ens af att det behandlades under min frånvaro, hvarföre jag
icke heller är antecknad såsom frånvarande. Jag kunde således
egentligen icke hafva någon skyldighet att försvara Stats-Utskottets
mening, men då jag icke hört någon ledamot af Utskottet, som del-
tagit i beslutet, försvara detsamma och jag, om jag varit tillstädes,
skulle hafva deri deltagit, anser jag mig böra yttra några ord till
försvar för det slut, hvartill Utskottet kommit.

Denna jernväg, ehuru den är en jernväg, tillhör egentligen en
så att säga öfvervunnen ståndpunkt i kommunikationsväsendet. Den
är en fulländning af en kanalbyggnad, nemligen Strömsholms kanal,
som sammanbinder Barken med Mälaren. Detta kanalsystem var
ursprungligen afsedt att fortsättas vidare genom en kanal från Bar-
ken till Vessman. Men kanalernas period förgick — jernvägsperioden
inbröt. Den tillämnade Barken—Vessmans kanal ersattes med denna
jernvägsbit. I detta förhållande ligger denna jernvägs framtida horo-
skop bestämdt, ty lika så visst som kanalkommunikationer icke kunna
uthärda täflan med de mera tidsenliga jernvägarne, lika litet kan en
jernvägsstump, som är en fulländning af ett kanalsystem och af det-
samma beror, hafva någon verklig framtid. Äfven ber jag att få
påpeka, hvad som också står i betänkandet, att denna jernväg såsom
en af de tidigaste i landet fick af Rikets Ständer lån på ytterligt
billiga vilkor: det första mot 3 procent ränta utom kapitalafbetalning
och det andra mot 4 procent ränta utom kapitalafbetalning, hvadan
den väl ej rimligen bör ytterligare få en fördel genom det begärda
anståndet.

En ytterligare fördel denna jernväg erhållit är att, då ett bolag
af bruksegare 1878 erhöi koncession på en jernväg från Engelsberg
till Ludvika, förelades detta nya bolag af Kongl. Maj:t det vilkor
att det ej finge bygga på sträckan mellan Barken och Vessman,
innan det inlöst den äldre jernvägen.

Det har nu förmenats att, om ett uppskof med räntebetalningen nu icke medgäfvos, skulle detta hindra eller omintetgöra denna inlösen. Jag kan icke riktigt förstå detta. Mig synes snarare som om ett uppskof förvägrades, detta skulle påskynda den ifrågavarande uppgörelsen; och då denna uppgörelse, såsom vi nyss hört en talare anföra, är i fråga att ske under detta års sommar, så vore det väl särskildt icke lämpligt, äfven under förutsättning att ett uppskof skulle befordra uppgörelsen, att medgifva ett uppskof på tre år. Icke heller kan jag tro att, om borgesmännen skulle drivas till den ytterligheten att nödgas betala jernvägens skuld, som för öfrigt icke är så stor, de skulle tillgripa den utvägen att rifva upp skenorna och sälja dem tillika med den rullande materielen, helst just då det är föreskrifvet att den nya jernvägen icke får byggas förr, än denna blifvit inlöst, och det således är att förmoda, att de skulle vilja bibehålla jernvägen i så högt värde som möjligt till inlösningstillfället.

Jag kan således icke se annat än att ett bifall till Stats-Utskottets förslag snarare skulle påskynda denna uppgörelse; och då slutligen, äfven om det icke är fråga om någon stor summa och staten kanske icke skulle löpa någon allvarligare risk, ett sådant medgifvande af uppskof dock alltid är ett prejudikat, hvilket tvifvelsutan kommer att följas af flera andra dylika ansökningar, så synes det mig, som om Stats-Utskottet på högst goda skäl kommit till det afstyrkande slut, betänkandet innehåller. Jag får derföre för min del anhålla om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Reutersvärd: Jag ber att få bemöta något af hvad den siste talaren yttrade. Han sade, att denna jernväg vore en öfvervunnen ståndpunkt. Det må så vara, att den blifvit det genom de konkurrerande jernvägarne, som tagit trafiken från den, men den betjenar likväl högst väsentligt rörelsen i dessa trakter derigenom, att den sammanbinder Strömsholms kanal med de stora vattnen i Dalarne och på sådant sätt underlättar forslingen af de betydliga kvantiteter malm, som från Grängesberget föres till nedanför ligande masugnar. Att denna bana icke har någon framtid, såsom denne talare sade, är klart om det nya bolaget kommer att inlösa banan, men då gör staten icke någon förlust, ty staten får då genast såväl kapital som ränta åter.

Han yttrade vidare, att det vore en bagatell för borgesmännen att betala banans skuld. Jag känner ett par af dessa borgesmän och jag tror visst att de äro fullt vederhäftiga; men om de få betala ut 60,000 kronor för ett företag, hvarför en af dem åtminstone nu är ointresserad, emedan han lemnat orten, så skulle det vara en ovanlig släpphändhet, om de icke sökte regress till jernvägen. Jag tror icke, att det är en sådan bagatell att oförskyldt få betala 60,000 kronor. Jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Jag åhörde med uppmärksamhet den näst siste talarens anförande för att komma under fund med motiven för

*Anstånd med
amortering af
statslånen till
Vessman—
Barkens jern-
vägsaktiebolag.
(Forts.)*

*Anstånd med
amortering af
statslånen till
Vessman—
Barkens jern-
vägsaktiebolag.
(Forts.)*

Utskottets hemställan, men jag har för min del icke kunnat gilla hvad han yttrat till försvar derför.

Han påstod i främsta rummet, att man här borde vara sträng derföre, att dylika banor som denna, d. v. s. sådana, som med hvarandra sammanbinda särskilda genom kanalaneläggningar för sjöfart öppnade kommunikationer, icke hade någon framtid. Jag förstår icke hvad det har med denna sak att göra; men jag bestriider för öfrigt, att förhållandet skulle vara, att kanaler och derföre äfven i samband med dem stående jernvägar icke hafva någon framtid för sig. Der stora vattenkomplexer finnas, kunna icke jernvägarne sprida sådan lättnad för kommunikationerna som kanalerna, hvilka förena sjöarne med hvarandra. Men jag förstår icke, hvad frågan om vattensystemen hafva framtid eller icke har med denna sak att göra. Förtjenar saken i och för sig att vinna erkännande, lärer väl icke derpå kunna inverka, om denna bana kommer att blifva efterföljd af andra dylika eller icke.

Ett annat skäl, som talaren anförde, var att banan fått så billiga lånevilkor, när den anlades. Mine Herrar, visar icke erfarenheten tvärtom, att dessa vilkor varit allt för betungande för dem, som anlade banan, men hvad för öfrigt en jämförelse mellan de vilkor, detta bolag erhållit, och dem, som beviljats andra bolag, skulle inverka på denna sak, kan jag icke heller inse, då särskilda bolag alldeles icke kunna förutsättas hafva samma eller lika stor förmåga att bära betungande vilkor.

Slutligen yttrade han, att det kunde blifva ett prejudikat; men om jag icke hörde orätt, sade han sjelf, att flera sådana prejudikat redan blifvit gifna och vi kunna vara fullt öfvertygade om att, huru stränga vi än föresätta oss att vara, så komma alltid förhållanden af särskild beskaffenhet att inträffa och bland dem sådana som de större eller mindre sympatier, som kunna förefinnas för någon viss ort eller något visst företag, den större eller mindre förmåga, med hvilken dess talan föres o. s. v., då en mildring eller ändring skall komma att beviljas. Men om detta måste medgifvas, då äro vi ock tvungne att erkänna, att en principiell stränghet utan pröfning af sakskül och afseende på dem, der de förtjena det, måste medföra en ganska stor risk att vi blifva, hvad vi dock säkert icke vilja vara, nemligen orättvisa.

Då staten, såsom i detta särskilda fall synes vara utredt, icke skulle förlora någonting på en eftergift, synes det mig att staten äfven kunde tillse att för den enskilde skadan blir så liten som möjligt. Att, såsom här i dag blifvit antydt, genom vägran af det begärda anståndet utöfva en påtryckning på bolaget i syfte att en förening af denna jernväg med en annan måtte komma till stånd, skulle, synes mig, vara ett föga lämpligt förfarande. Af alla dessa skäl tillstyrker jag bifall till reservanternas förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets förevarande Utlåtande, dels afslag derå samt antagande af den vid Utlåtandet fogade, af *Herr Ekman* m. fl. afgifna reserva-

tion, framställes propositioner på dessa yrkanden och besvarades med många ja och nej i blandning; hvarefter proposition på bifall till Utlåtandet förnyades, och sedan dertill svarats många så väl ja som nej, förklarade Herr Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

*Anstånd med
amortering af
statslånen till
Vessman—
Barkens jern-
vägsaktiebolag.
(Forts.)*

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets Utlåtande N:o 42, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren detta Utlåtande och bifaller den dervid fogade, af Herr Ekman m. fl. afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—42.
Nej—50.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 24 och 26 April bordlagda Utlåtande N:o 43, i anledning af väckt motion om alla statsinkomsters ingående till Statskontoret och alla statsutgifters bestridande af samma verk.

Herr Jöns Pehrsson: Jag skall icke besvara med många ord, då jag icke har för afsigt att framställa något yrkande i denna fråga, men det förefaller mig, som om Utskottet till en del missuppfattat innehållet af min motion. Utskottet säger nemligen att i riksstaten upptagas redan från och med år 1877 alla statsutgifter. Derom har aldrig varit taladt i min motion, utan min framställning har afsett att alla statsutgifter skulle bestridas af Statskontoret. Så är nu icke förhållandet, ty åtskilliga utgifter bestridas af Riksgäldskontoret, såsom Riksdagskostnaderna och en hel del utgifter, som rätteligen skulle höra till Statskontoret. Ehuru hela Stats-Utskottet varit af den mening att icke något afseende bör fästas vid min motion, tror jag likväl att för framtiden det blir nödvändigt att få en klarare öfversigt, hurudan statens ställning är, och kommer jag att fortfarande vara med vid Riksdagen, skall jag icke glömma af denna sak, ty det är så många sammanblandningar, som göras, att det är omöjligt för den, som icke är mycket väl hemmastadd, att få veta, huru statens

ställning står. Jag har tillräckligt uttalat detta i motionen, men jag vill lägga Stats-Utskottet på minnet att det bör försöka att åstadkomma, att en klar öfversigt vinnes öfver Statsverkets ställning vid en viss tidpunkt på året, ty så länge man kan tvista om huruvida många millioner äro ett kassaförskott eller icke, kan man icke tänka på att få någon reda i detta afseende.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utlåtandet bifölls.

*Förlängning af
arrenderätten
till militie-
bostället
Smuttan.*

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 24 och 26 April bordlagda Utlåtande N:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förlängning af arrenderätten till indragna militiebostället Smuttan i Stockholms län.

Herr Hammar: Mot detta Utskottets förslag har jag reserve-
rat mig och har gjort det af billighetsskäl. Såsom Kammaren behagade af Utskottets betänkande inhemta, utgör denna lilla hemmansdel ett militieboställe, som är indraget till kronan. Utskottet har dels genom Kongl. Maj:ts proposition, dels af tillgängliga handlingar funnit att arrendatorn af ifrågavarande boställe har delvis uppodlat det samma och nedlagt betydliga kostnader derå. Enligt mig sedermera af en utaf besigtningmännen, som närvarit vid bestämmande af förslag till minimi- och maximiarrende, lemnad promemoria, som icke kommit Utskottet tillhanda, utan lemnats mig efteråt, finnas ytterligare några omständigheter att taga i betraktande, för hvilka betänkandet icke redogör. Utskottet har sagt, att inrösningsjorden år 1838 upptagits till 28 tunnland $\frac{1}{2}$ kappland och 1878, då förslaget till minimi- och maximiarrende upprättades, beräknats utgöra 36 tunnland. Det är mycket riktigt att så är förhållandet med inrösningsjorden, men deraf utgjorde åkerarealen år 1838 icke mera än 15 tunnland, då den nu utgör 28. Han har således odlat 13 tunnland och han har derjemte ombyggt en stor del af uthusbyggnaderna.

Utskottet har vidare sagt, att han borde kunnat förutse, att han vid arrendetidens slut icke skulle ovilkorligen tillerkännas optionsrätt. Jag tror att detta icke är alldeles riktigt, ty på den tiden, då han mottog hemmanet på arrende, var det ett militieboställe, och ehuru han icke hade ovilkorlig rätt till företräde vid arrendetidens slut, fans der dock en föreskrift att, om arrendatorn väl skött jorden, så hade direktionen för löningsfonden rätt att förlänga hans arrende. Han torde således icke kunnat se annat än att, då han väl skött stället, hans arrenderätt borde förlängas. Enligt hvad alla tillgängliga handlingar visa och myndigheterna intygat, har han gjort uppodlingar, ombyggt uthusen och förbättrat jorden genom användande af artificiella gödningsämnen och verkställande af utdikningar, och det finnes der icke mera jord att uppodla än hvad han gjort; hvarjemte betet å utmarksjorden är otillräckligt. Nu skulle för arrendet uppgöras maximi- och minimibestämmelser och maximum gick då till 320 kronor i

stället för förut varande 108 kronor. Den komme således att utgöra omkring 10 kronor pr tunnland af åkerjorden, och, enligt hvad upplyst blifvit, är den af svag beskaffenhet. Det tyckes, som om ett belopp af circa 10 kronor pr tunnland för en jordrymd af 38 tunnland, hvarpå han skulle lefva och betala sitt arrende, vore ganska mycket. Innehafvaren har dock förklarar sig villig att betala detta, om han får behålla stället, och Kongl. Maj:t har föreslagit, att han skulle få behålla det på 20 år.

Utskottet har såsom skäl för sitt afstyrkande anfört att det skulle vara ett farligt prejudikat och att hvar och en, som hade ett sådant arrende, skulle komma till Riksdagen och begära att få behålla detsamma. För min del fruktar jag icke för något sådant, ty hvar och en som skött sig så väl som denne arrendator, han må mycket gerna hos Kongl. Maj:t begära att få arrendet förlängdt, isynnerhet då han erbjuder sig att betala det maximum, som är bestämdt. Skulle Kongl. Maj:t finna honom deraf förtjent och derom framställa nådig proposition, så står det alltid Riksdagen fritt att pröfva hvarje sådan sak för sig.

Emellertid har Utskottet funnit, att någon ersättning skäligen måtte beviljas honom och deraf föreslagit, att han skulle få behålla stället ett år på de gamla arrendevilkoren. Jag tror icke, att han bör vara mycket tacksam, om detta blir Riksdagens beslut, ty hans arrende var slut den 14 Mars i år och han har fått uppdrag att sköta stället detta år för statens räkning. Då denna skötsel skall drifvas med hans kreatur och han naturligtvis äfven skall hafva ersättning för sitt arbete, så måste väl ersättningen för denna skötsel gå till mera än skilnaden mellan det gamla och nya arrendet, eller omkring 200 kronor. Om Utskottets förslag under sådana förhållanden skulle medföra någon fördel för honom, det lemnar jag å sido.

På grund af alla dessa skäl har det synt mig vara billigt, om Kongl. Maj:ts proposition bifölles. Helst skulle jag deraf hafva yrkat bifall till densamma, men då jag icke tror, att detta förslag kan vinna pluralitet inom Riksdagen, vill jag yrka bifall till ett förslag, som i Stats-Utskottet vann mycken sympati, ehuru det icke lyckades vinna majoritet. Jag vill anhålla om proposition deraf, att stället måtte till nuvarande arrendatorn upplåtas på arrende under 5 års tid; ty då kan han hafva någon ersättning för de betydliga kostnader han på ett så litet ställe nedlagt.

Herr Ekman, Carl: Denna fråga har inom Stats-Utskottet föranledt en ganska långvarig öfverläggning, och äfven der framdrogs, hvad som af den föregående talaren äfven blifvit framhållet och som onekligen är fullt öfverensstämmande med verkliga förhållandet, nemligen att arrendatorn af detta boställe har under den tid, han innehaft detsamma, skött det på ett utmärkt sätt. Han hade äfven, då det var till honom utarrenderadt såsom ett militieboställe, någon anledning att kunna hoppas, att för de omkostnader, han nedlagt på detta boställe, han skulle kunna få en ytterligare ersättning derygenom, att han kunde få arrendet förlängdt. För min del tror jag

Förlängning af arrenderätten till militiebostället Smuttan.
(Forts.)

*Förlängning af
arrenderätten
till militie-
bostället
Smuttan.
(Forts.)*

också, att det vore lyckligt, om vid förnyadt utarrenderande af kronans egendomar det fästades afseende vid, huru den föregående arrendatorn skött desamma. Men detta är en fråga, som egentligen icke hör hit. Här är förhållandet det, att arrendatorn skall, såvida icke något bifall lemnas till Kongl. Maj:ts proposition, afstå från arrendet; och då det väl får medgifvas, att det för den, som skött ett hemman väl och som, då han tog emot arrendet, haft en förhoppning, att just den omständighet, att han skötte det väl, skulle berättiga honom till förnyadt arrende, måste vara hårdt att få afstå från det, så vida han icke betalar en väsentligt förhöjd arrendeafgift och måhända äfven en hög städja, omfattade jag äfven under öfverläggningen i Stats-Utskottet det förslag, som der förekom och som nyss af den föregående talaren blifvit såsom hans yrkande framställt. Men äfven detta förslag rönt inom Utskottet ett sådant motstånd, såsom äfven synes af Utskottets betänkande, då det icke finnes mera än en reservant, att jag för min del är öfvertygad, att icke något annat beslut kommer att af Riksdagen fattas, än det som Utskottet föreslagit. Ehuru jag således af billighetsskäl skulle hafva velat biträda det yrkande, som af den föregående talaren blifvit framställt, anser jag det dock nu vara föga skäl att göra det, då efter mitt förmenande ett sådant beslut, fattadt af denna Kammare, icke kan komma att blifva Riksdagens beslut. Det är derfore som jag emot min egen önskan ser mig tvungen att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Stråle, Vilhelm: Riksdagens beslut i förevarande fråga må blifva hvilket som helst, så tillåter jag mig dock för min del att hemställa om bifall till Herr Hammars förslag. Jag tror, att der-till finnas mycket goda skäl, och jag sätter i fråga, huruvida någon jordegare, som arrenderat ut ett hemman och vid arrendetidens slut finner sin jord så väl brukad, som handlingarne utvisa, att här är förhållandet, finner husen ombyggda och hemmanets värde höjdt med nära 300 procent, vill genast drifva bort en sådan arrendator. Jag tror det icke. Man anför såsom skäl mot bifall till denna hemställan, att liknande framställningar vore att äfventyra. Efter mitt förmenande vore det ganska lyckligt om sådana framställningar, åtföljda af så goda skäl som denna, nemligen att arrendatorn icke suger ut jorden, utan sköter den som sin egen, ofta förekomme. Återstår det af Utskottet anförda skäl, att bostället är afsedt att försäljas. Ja, om det ock dröjer några år med försäljningen, är väl detta icke någon vigtig omständighet, men bra obilligt är det väl mot arrendatorn, om han till belöning för att han skött bostället väl, skall frånträda det utan annan uppmuntran för sitt välförhållande än den, som Utskottet föreslagit och hvilken är högst obetydlig.

Jag yrkar bifall till det af Herr Hammar framställda förslag.

Friherre Klinckowström: Jag finner, lika med den siste talaren äfvensom i likhet med Herr Hammar, det vara hårdt och obilligt att bifalla det förslag, Utskottet framställt, och då Herr Hammars förslag, så vida jag uppfattat det rätt, modifierar Kongl. Maj:ts

propositionen derhän, att tiden för arrendets förlängande skulle ned-sättas från 20 till 5 år, finner jag allt skäl att sluta sig till detta förslag, och jag anhåller derföre, att Kammaren, med afslag å Utskottets betänkande, ville bifalla Herr Hammars förslag.

*Förlängning
af arrend-
rätten till
militie-
bostället
Smuttan.
(Forts.)*

Herr Rylander: Jag går för min del mycket gerna in på det af Herr Hammar framställda förslag, men det är en annan sak, hvarpå jag velat vid detta tillfälle fästa uppmärksamheten, nemligen att det icke går så alldeles rätt till vid utarrenderingen af kronans egen-domar, i det att myndigheterna på sista tiden godkänt förseglade anbud på obestämda belopp, så att man bjudit ett visst belopp öfver hvad en annan komme att bjuda. Sådana auktioner hafva förekommit och blifvit öfverklagade, men jag tror, att de blifvit fastställda, churu det kanske icke varit rätt. Men hvart skall det taga vägen, om de taga mot sådana anbud? Fortsätter man på detta vis, finnes derför ingen gräns. Jag instämmer med Herr Hammar.

Grefve Posse, Knut: Då jag inom Utskottet biträdt det slut, hvartill Utskottet kommit, anhåller jag att få tillkännagifva, att majoriteten dermed icke afsett någon stränghet mot arrendatorn, utan att det hufvudsakliga skälet för Utskottets beslut var, att man fruktade att göra Stats-Utskottet till en domämförvaltning och derigenom ådraga sig den ena ansökningen efter den andra. Detta var det hufvudsakligaste motivet, hvarföre den Kongl. propositionen blef afslagen. Ser man ytterligare på handlingarne i denna sak, finner man, att detta boställe har på 42 års tid blifvit odladt med 8 tunnland. Man har i dag upplyst, att den mark, som under denna tid blifvit uppodlad, skulle belöpa sig till 13 tunnland, men äfven om så vore förhållandet, tyckes detta icke vara något så ovanligt arbete under en så lång tid. Äfven torde bemärkas, att icke den nuvarande arrendatorn har odlat allt detta. Dessa uppodlingar hafva skett under åren 1838—1880, och den nuvarande arrendatorn tillträdde bostället först år 1868. Huruvida det kan vara klokt och lämpligt, att en arrendator, som skött sitt arrendehemman väl, får fortfarande innehafva det, äfven om han icke har någon vidare rätt dertill, vill jag icke bedöma, men för min del skulle jag tro, att det vore mycket lyckligt, om en ändring skedde i den nu gällande föreskriften, att någon optionsrätt icke får ega rum. Detta skulle innebära en trygghet för den, som väl skött ett boställe, att få behålla det, men skall tryggheten bestå deri, att man skall gå in till Kongl. Maj:t för att få en Kongl. proposition till Riksdagen med begäran om bi-behållande vid arrendet, tror jag, att man kommer in på en farlig väg. Jag kan således icke underlåta att anhålla om bifall till Stats-Utskottets betänkande.

Herr Statsrådet Forssell: Kammaren behagade af hvad i stats-rådsprotokollet och Utskottets betänkande är anfördt finna, att här föreligger ett fall som är af temligen säregen beskaffenhet, hvarföre icke bör befaras, att ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition skulle tjena till prejudikat för andra likartade fall. Då emellertid, såsom

*Förlängning af
arrenderätten
till militie-
bostället
Smuttan.
(Forts.)*

Stats-Utskottets ordförande upplyst, det knappast finnes utsigt till, att Kongl. Maj:ts proposition skulle bifallas af Riksdagen, men det af Herr Hammar framställda förslag synes mig mera tillmötesgå hvad som med verklig billighet är förenadt, har jag icke något emot att instämma med dem, som yrkat bifall till detta förslag.

Jag begagnar tillfället för att med anledning af en talares yttrande om oegentligheter vid utarrenderingar af kronans egendomar lemna den upplysningen, att besvär verkligen förekommit deröfver att obestämda anbud — d. v. s. anbud å 10—20 kronor öfver det högsta — blifvit afgifna och af Kammarkollegium antagna. Kongl. Maj:t har icke kunnat ändra sådana redan uppgjorda och utskrifna kontrakt, men likväl förklarar sig ogilla ett sådant förfarings sätt, som således icke kommer att för framtiden ega rum.

Herr Jöns Pehrsson: Då denna arrende fråga på ett ganska oskyldigt sätt kommit på tal, kan jag icke fördölja, att man på mångahanda sätt söker att kringgå hvad som måste vara det rätta i afseende på arrendens afslutande. Jag minnes, huru man på den tid, då det var fråga om att införa domänförvaltningen, ville, att det skulle ligga i förvaltningens skön att antaga hvilket anbud som helst. Man lyckades då att motverka detta förslag. Nu försöker man på ett och annat sätt att få Kongl. Maj:t att komma in med förslag både i den ena och andra rigtningen. Jag tror, att, om man vill vara rättvis i dessa förhållanden, man bör här liksom i hvarje annan affärsväg låta hvar och en sköta sig sjelf och icke besvära vare sig Kongl. Maj:t eller Riksdagen med sådana frågor. I principen kan det icke vara annat än rätt, att vid arrendeauktioner den högstbjudande, som tillika är dertill skicklig och ställer borgen, antages till arrendator. Gör man icke detta, inför man ett favoritsystem, som kan vara farligt. Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Tornerhjelm: Jag hade icke ämnat begära ordet, men då jag hörde den siste talaren tala om rättvisa på ett sätt, som gör rättvisan till den största orättvisa, har jag icke kunnat underlåta att yttra mig i denna fråga. Han sade, att det är mot all princip, att staten inblandar sig i dessa frågor. Det är dock fråga om statens förvaltning och då är det också gifvet, att staten skall vara inblandad i de orättvisor, som dervid kunna uppstå, och när det för afhjelpande af en orättvisa gäller att göra undantag från gällande föreskrifter, är det naturligt att Kongl. Maj:t skall vända sig till Riksdagen. Den siste talaren sade äfven, att det enda rätta sättet att gå till väga vid utarrenderande af kronans egendomar vore att gifva arrendet åt den högstbjudande, om han tillika kunde ställa vederhäftig borgen. Detta är dock en högst oriktig princip. Jag har stor erfarenhet i fråga om arrendesystemen, då jag varit en bland de förste i Skåne, som började att arrendera ut hemman, och jag har den erfarenheten, att arrendatorerna sköta sina hemman mycket bättre, då de äro förvissade, att den möda, de nedlagt å jorden, skall komma dem till godo och att de icke skola kastas ut, därför att jag af en annan blir bjuden några kronor mera. Den principen att taga

bort optionsrätten är en komplett misshushållning för Kongl. Maj:t och kronan, och därför skötas också kronans egendomar så illa och principiöst. Det rätta vore att bifalla Kongl. Maj:ts proposition, och det är en princip, som borde tillämpas vid hvarje utarrendering af statens egendomar, att den, som skött sitt hemman väl, får någon ersättning. Nu säger deremot Stats-Utskottet, att ifrågavarande arrendator skulle få innehafva bostället ytterligare endast *ett* år. Det är möjligt att han haft hemmanet till för billigt pris, men om han vill gifva detsamma som en annan bjuder, bör han hafva företrädet. Så går det till i det enskilda lifvet och man vråker icke der bort den, som i många år skött ens jord väl. Det är rent af sorgligt, huru man går till väga i detta afseende med kronans jord. Huru gick man väl till väga t. ex. då Tullgarn för några år sedan utarrenderades för kronans räkning. Der funnos familjer, som suttit vid sina hemman i hundra år och skött dem väl. De kunde erlagga den fordrade arrendeafgiften, men icke ställa den erforderliga säkerheten och måste därför skiljas från sina arrenden. Om en enskild person handlade så, skulle han blifva utskäld i alla skandaltidningar. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Förlängning af arrenderätten till militie-bostället Smuttan. (Forts.)

Herr Jöns Pehrsson: Den siste talaren glömde att antyda en annan omständighet, som jag sade skulle tagas i betraktande vid arrendatorers antagande, nemligen att den, som antages, befinnes i öfrigt lämplig att sköta arrendet. Jag kan icke gå ifrån den åsigt, att ett godtyckligt system skulle införas, om icke någon täflan eller offentlighet vid arrendenas bortlemnande eger rum, och för öfrigt tror jag väl, att den tid icke kan vara så särdeles aflägsen, då staten i sitt eget intresse afhänder sig dessa små egendomar. Min granne har sagt hvad som också är en sanning, att, om arrendatorerna skola få framkomma på detta sätt, skall Riksdagen blifva så öfverhopad med ansökningar att vi få för mycket att göra. Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets förevarande utlåtande och dels af Herr *Hammar*, att Kammararen, med afslag å utlåtandet, skulle bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga proposition, dock med den ändring, att tiden för arrendets förlängning inskränktes till fem år; framställde Herr Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts proposition med ofvanberörda ändring, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 24 och 26 April bordlagda Utlåtande N:o 45, i anledning af väckt motion om

indragning af inspektorsbefattningen vid de så kallade Visingsö skolegods m. m.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 24 och 26 April bordlagda Utlåtande N:o 47, i anledning af väckta motioner angående afskrifning af grundskatterna och indelningsverket samt ändrad fördelning af det rikets städer och köpingar åliggande ordinarie båtsmanshället.

1:sta punkten.

Bifölls.

2:dra punkten.

Herr Peterson, Gustaf: Det sätt, på hvilket Stats-Utskottet nu för andra gången affärdat frågan om en ny fördelning af det rikets städer och köpingar åliggande båtsmanshället, manar mig att bedja om Kammarens uppmärksamhet åt denna fråga. Stats-Utskottet behandlade denna fråga äfven förlidet år på grund af en utaf Herr Gasslander då afgifven motion och afstyrkte då motionen bland annat på den grund, att motionären saknat uppdrag af en eller flere städer att begära en ny sådan fördelning. Det torde höra till de största sällsyntheter, att en motion afstyrkes på sådan grund. Emellertid godkände Kamrarne enhälligt det då af Utskottet afgifna afstyrkande utlåtandet. Herrar Gasslander och Dahl hafva nu i Andra Kammaren förnyat denna motion och begärt, att skrifvelse skulle aflätas till Kongl. Maj:t med anhållan om förslag till en ny sådan fördelning. Då har Utskottet föreburit, att detta skulle utöfva ett menligt inflytande på skatteregleringskomiténs arbeten. Detta är dock icke förhållandet, utan förhållandet är så, att båtsmanshället åligger rikets städer och köpingar gemensamt. De skola gemensamt underhålla 885 båtsmän, och detta underhåll skall fördelas mellan städerna och köpingarna, så att hvar och en skall i förhållande till fastighetsvärdet, värdet på oroterad jord och bevilling af borgerlig rörelse bidraga till detta underhåll. Statsverket har således icke ett öres ökad eller minskad inkomst, i den händelse denna fördelning uppgöres på ena eller andra sättet. Alltså kan en sådan ny fördelning på intet sätt utöfva det minsta inflytande på skatteregleringskomiténs arbete. Dessutom är i 1839 års Kongl. bref, hvarigenom nu gällande fördelning blifvit faststæld, uttryckligen sagdt, att städerna ega vid hvarje riksdag begära en ny fördelning. Denna begäran är gjord för flera år sedan och har nu förnyats. Jag finner visserligen, att i denna Kammarer något icke kan vid detta tillfälle uträttas, men jag har ansett mig böra framhålla dessa förhållanden, på det att, när frågan återkommer, den må tillvinna sig större uppmärksamhet än nu. Jag gör icke något yrkande.

Herr Hammar: Då den föregående talaren icke framställde något yrkande, kunde det vara onödigt att söka vederlägga hvad han sade, men när jag för sådant ändamål begärde ordet, kunde jag ej veta, att han skulle sluta med att icke göra något yrkande. Emellertid yttrade han, att frågan var före äfven förslidet är; ja, det är mycket rätt; men sedan dess har den s. k. skatteregleringskomitén blifvit tillsatt och det är hufvudsakligen på den grund, som Utskottet stödt sitt afstyrkande af motionen. Talaren sade också, att en förändring i förevarande hänseende icke kunde hafva någon rubbade inverkan på statsverkets inkomster. Utskottet har heller icke sagt, att något sådant skulle blifva en följd af bifall till motionen; men hvad Utskottet sagt, ehuru det af talaren förbigicks, är att det skulle föränleda förvecklingar för komitén, som redan infordrat och äfven erhållit uppgifter å städernas onera och bland dem äfven båtsmanshållet. En sådan reglering städerna emellan, som här föreslås, hvilken icke kunde genomföras så fort, utan sannolikt skulle dröja några år, skulle innebära en förändring i afseende på städernas onera mot hvad de af komitén infordrade uppgifterna innehålla, och i angelägenheten att undvika sådana förvecklingar, som deraf kunde uppstå, har Utskottet sett ett ytterligare stöd för motionens afstyrkande; och får jag anhålla om bifall till Utskottets hemställan.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets den 24 och 26 April bordlagda Memorial N:o 49, med förslag till sammanjemkning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande en punkt af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 12, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Åttonde hufvudtitel.

Föredrogs ånyo Sammansatta Stats- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 1, med anledning af väckt motion angående domkapitlens ombildning.

Herr Ekstedt: Jag skall icke upptaga Kammarens tid med något längre anförande och icke heller med att göra fruktlösa yrkanden, men jag kan icke underlåta att göra en liten erinran vid den motivering, som Utskottet begagnat för att afstyrka min motion. Det hufvudsakliga motivet är, såsom synes, att frågan anses för närvarande hvila hos Kongl. Maj:t, men jag tillåter mig erinra, att om representanternes rätt att motionera och Riksdagens rätt att besluta skall inskränkas till sådana frågor, som möjligen ej kunna anses hvila hos Kongl. Maj:t, fruktar jag att till sist Riksdagens rätt kan blifva temligen inskränkt. Jag tillåter mig för öfrigt blott uttala den önskan, att det icke måtte dröja för länge, innan vederbörande med allvar taga itu med denna för vår kyrkas bestånd och utveck-

ling viktiga fråga. Man gör mycket i våra dagar för att skada kyrkans skepp; må man då också göra något för att reparera detsamma. Jag framställer icke något yrkande.

Herr Sundell: Det kunde vara alldeles öfverflödigt att yttra sig, då motionären icke framställt något yrkande, men jag vill blott fästa hans uppmärksamhet derpå, att, enligt 87 § 2 mom. Regeringsformen, förslag i frågor sådana som denna, hvilka skola behandlas jemväl af kyrkomöte, skola, för den händelse de af Riksdagen gillas, vara utfärdade genom allmän kungörelse före början af riksdagen näst efter den, som antagit förslaget. Om nu Riksdagen bifölle Herr Ekstedts motion, hvilket jag emellertid anser vara alldeles omöjligt, så skulle Kongl. Maj:t för denna frågas skull sammankalla extra kyrkomöte redan detta år, och det tror jag, att motionären ej kan vänta. Om han vidhåller förslaget om domkapitlens ombildning, är det skäl att dröja med motion derom till den riksdag, som hålles under det år, hvarunder ordinarie kyrkomöte infaller; men förslaget bör då vara väsentligt omarbetadt.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utlåtandet bifölls.

Härefter föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet den vid sammanträdet början aflemnade Kongl. propositionen.

Anmälades och bordlades Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 16, angående tullbevillningen;

äfvensom Banko-Utskottets Memorial och Utlåtande:

N:o 16, med förslag till omröstningsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om åtgärder för Riksbankens förstärkande vid upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar, lydande å tio kronor: samt

N:o 17, i anledning af väckt motion om inrättande af ett Riksbankens afdelningskontor i Östersund;

hvar efter beslöts, att dessa ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.